

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı

**E-FATURA MÜKELLEFLERİNİN GİRİŞİMCİLİK VE
FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN TESPİTİ:
TÜRKİYE ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Utku SELÇUK

Sivas
Ağustos 2021

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı

**E-FATURA MÜKELLEFLERİNİN GİRİŞİMCİLİK VE
FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN TESPİTİ:
TÜRKİYE ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Utku SELÇUK

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Selahattin KOÇ

Sivas
Ağustos 2021

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

1. Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
2. Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
3. Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
4. Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntuladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

13/08/2021

Utku SELÇUK

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca hem ders hem de tez döneminde desteklerini esirgemeyen ve beni büyük bir özveri ile yönlendiren kıymetli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Selahattin KOÇ'a canıgönülden teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans eğitimim süresince kendilerinden ders alabilme şansını elde ettiğim kıymetli fakülte hocalarıma emekleri için çok teşekkür ederim. Son olarak, hayatımın her alanında olduğu gibi yüksek lisans eğitimim boyunca da hep yanımda olan ve beni hep yüreklendiren değerli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	v
TABLO LİSTESİ	vii
ŞEKİL LİSTESİ	xi
ÖZET	xiii
ABSTRACT	xv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1. MUHASEBE İŞLEMLERİNDE E-FATURA UYGULAMASI	3
1.1. E-Fatura Kavramı	4
1.2. E-Fatura Uygulamasının Tarihsel Gelişimi	5
1.3. E-Fatura İle İlgili Tanımlar	6
1.4. Elektronik Fatura Kayıt Sistemi	7
1.5. E-Fatura Uygulamasının Yasal Dayanakları	7
1.6. E-Fatura Standardı ULB-TR	8
1.7. E-Fatura Kullanma Zorunluluğu Olan Mükellefler	8
1.8. E-Fatura Başvuru Aşamaları	9
1.8.1. Mali Mühür ve E-İmza	9
1.8.2. E-Fatura Başvurusu	10
1.9. E-Fatura Kullanma Yöntemleri	10
1.9.1. Gelir İdaresi Başkanlığı Portal Yöntemi	11
1.9.2. Entegrasyon Yöntemi	11
1.9.3. Özel Entegrasyon Yöntemi	12
1.10. E-Fatura Tarafları	13

1.11. E-Fatura Uygulama Esasları	15
1.11.1 Temel Fatura.....	15
1.11.2. Ticari Fatura	16
1.12. E-Fatura Muhafazası ve İbrazı	17
1.13. E-Faturada Sorumluluk ve Cezai İşlemler	18
1.14. E-Fatura Uygulamasının Avantajları.....	18
1.15. E-Fatura Uygulamasının Dezavantajları	20
1.16. E-Arşiv Uygulaması	20
İKİNCİ BÖLÜM	23
2. FİNANSAL OKURYAZARLIK.....	23
2.1. Finans ve Finansman Kavramı	23
2.1.1. Finansın Tanımı.....	23
2.1.2. Finansın Önemi	24
2.1.3. Finansın Tarihsel Gelişimi	24
2.1.4. Finansmanın Tanımı.....	27
2.1.5. Finansman Yöntemleri	27
2.1.5.1. Kısa Vadeli Finansman Yöntemleri.....	27
2.1.5.2. Uzun Vadeli Finansman Yöntemleri	28
2.2. Finansal Okuryazarlık Kavramı.....	29
2.2.1. Finansal Okuryazarlığın Tanımı.....	29
2.2.2. Finansal Okuryazarlık İle İlgili Kavramlar	32
2.2.2.1. Finansal Bilgi	32
2.2.2.2. Finansal Tutum	32
2.2.2.3. Finansal Davranış.....	32
2.2.3. Finansal Okuryazarlığın Göstergeleri.....	33
2.2.4. Finansal Okuryazarlığın Önemi	34

2.2.5. Finansal Okuryazarlığın Finansal Sistem ve Ekonomiye Katkıları	36
2.2.6. Finansal Okuryazarlığın Geliştirilmesi	37
2.2.7. Literatür Taraması	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	43
3. YÖNTEM.....	43
3.1. Araştırmanın Amacı	43
3.2. Evren ve Örneklem.....	43
3.3. Veri Toplama Aracı.....	44
3.4. Veri Analizi	44
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	45
4. BULGULAR	45
SONUÇ.....	81
KAYNAKÇA	83
EKLER.....	91
Ek 1. Anket Formu	91
ÖZGEÇMİŞ.....	93

KISALTMALAR

BES	: Bireysel Emeklilik Sistemi
E-Arşiv	: Elektronik Arşiv
EDI	: Elektronik Veri Değişimi.
E-Fatura	: Elektronik Fatura
EFKS	: Elektronik Fatura Kayıt Sistemi
ERP	: Kurumsal kaynak planlama (Enterprise Resource Planning)
GİB	: Gelir İdaresi Başkanlığı
HSM	: Donanımsal Güvenlik Modülü (Hardware Security Module)
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İSO	: İstanbul Sanayi Odası
KDV	: Katma Değer Vergisi
NES	: Nitelikli Elektronik Sertifika
OECD	: İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (Organisation For EconomicCo-Operation And Development)
PISA	: Program for International Student Assessment
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
UEKAE	: Ulusal Elektronik ve Kriptoloji Araştırma Enstitüsü
UBL	: Universal Business Language- Evrensel İş Dili
VUK	: Vergi Usul Kanunu
XML	: ExtensibleMarkup Language - Genişletilebilir İşaretleme Dili

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1. E-Fatura Kullanım Yöntemleri	13
Tablo 2.1. Dönemlere Göre Öne Çıkan Gelişmeler ve Bu Gelişmeler Doğrultusunda Finansın Gelişimi.....	26
Tablo 2.2. Finansal Okuryazarlıkla İlgili Tanımlar	31
Tablo 2.3. Araştırmaya İlgili Literatür Sonuçları.....	41
Tablo 3.1. Belli Evrenler İçin Kabul Edilebilir Örnek Büyüklükleri	43
Tablo 4.1. Cinsiyet	45
Tablo 4.2. Yaş	45
Tablo 4.3. Medeni Durum	46
Tablo 4.4. Çocuk Sayısı.....	46
Tablo 4.5. Eğitim.....	47
Tablo 4.6. Aylık Gelir.....	47
Tablo 4.7. İşletme Türü.....	48
Tablo 4.8. İnternet Bankacılığı Kullanımı.....	48
Tablo 4.9. Finansal Eğitim	48
Tablo 4.10. Aylık Tasarruf Yüzdesi.....	49
Tablo 4.11. Pay Senedi Yatırımı	49
Tablo 4.12. Bireysel Emeklilik Sistemi.....	50
Tablo 4.13. Kredi Kullanımı	50
Tablo 4.14. Yıllık Ortalama Kredi Kullanımı.....	51
Tablo 4.15. KMO and Bartlett's Test uygulaması	52
Tablo 4.16. Faktör Grupları.....	53
Tablo 4.17. Eğitim Düzeyi ve Finans Bilgisi Faktörü İlişkisi	54
Tablo 4.18. Eğitim Düzeyi ve Alternatif Yatırım Araçları Faktörü İlişkisi.....	54
Tablo 4.19. Eğitim Düzeyi ve Girişimcilik Faktörü İlişkisi	55

Tablo 4.20. Eğitim Düzeyi Makroekonomik Bilgi Faktörü İlişkisi	55
Tablo 4.21. Yaş ile Alternatif Yatırım Araçları Faktörü İlişkisi	56
Tablo 4.22. Yaş ile Finansal Bilgi Faktörü İlişkisi.....	56
Tablo 4.23. Yaş ile Girişimcilik Faktörü İlişkisi	57
Tablo 4.24. Yaş ile Makroekonomik Bilgi Faktörü İlişkisi.....	57
Tablo 4.25. Finansal Eğitim ve Eğitim Düzeyi İlişkisi.....	58
Tablo 4.26. Finansal Eğitim ve Bes Katılım İlişkisi	58
Tablo 4.27. Finansal Eğitim ve Tasarruf İlişkisi	59
Tablo 4.28. Medeni Durum ve Finansal Bilgi İlişkisi.....	59
Tablo 4.29. Medeni Durum ve Makroekonomik Bilgi İlişkisi.....	60
Tablo 4.30. Medeni Durum ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi	60
Tablo 4.31. Medeni Durum ve Girişimcilik Bilgi İlişkisi	61
Tablo 4.32. İnternet Bankacılığı Kullanımı ve Finansal Bilgi İlişkisi	61
Tablo 4.33. İnternet Bankacılığı Kullanımı ve Makroekonomik Bilgi İlişkisi.....	62
Tablo 4.34. İnternet Bankacılığı Kullanımı ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi...	62
Tablo 4.35. İnternet Bankacılığı Kullanımı ve Girişimcilik İlişkisi.....	63
Tablo 4.36. Finansal Eğitimin Finansal Bilgi ile İlişkisi	63
Tablo 4.37. Finansal Eğitimin Makroekonomik Bilgi ile İlişkisi.....	64
Tablo 4.38. Finansal Eğitimin Alternatif Yatırım Araçları ile İlişkisi.....	64
Tablo 4.39. Finansal Eğitimin Girişimcilik ile İlişkisi.....	65
Tablo 4.40. Cinsiyet ve Finansal Bilgi İlişkisi.....	65
Tablo 4.41. Cinsiyet ve Makroekonomik Bilgi İlişkisi.....	66
Tablo 4.42. Cinsiyet ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi.....	66
Tablo 4.43. Cinsiyet ve Girişimcilik İlişkisi	67
Tablo 4.44. BES Katılımı ve Finansal Bilgi İlişkisi.....	67
Tablo 4.45. BES Katılımı ve Makroekonomik Bilgi İlişkisi.....	68

Tablo 4.46. BES Katılımı ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi	68
Tablo 4.47. BES Katılımı ve Girişimcilik İlişkisi	69
Tablo 4.48. Aylık Gelir Durumu ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi	69
Tablo 4.49. Aylık Gelir Durumu ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi Tukey Testi	70
Tablo 4.50. Aylık Gelir Durumu ve Girişimcilik Bilgisi	71
Tablo 4.51. Aylık Gelir Durumu ve Girişimcilik Bilgisi Tukey Testi	71
Tablo 4.52. Aylık Tasarruf ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi	72
Tablo 4.53. Aylık Tasarruf ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi Tukey Testi	72
Tablo 4.54. Aylık Tasarruf ve Girişimcilik İlişkisi	73
Tablo 4.55. Aylık Tasarruf ve Girişimcilik Bilgisi Tukey Testi	73
Tablo 4.56. Çocuk Sayısı ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi	74
Tablo 4.57. Çocuk Sayısı ve Alternatif Yatırım İlişkisi Tukey Testi	74
Tablo 4.58. Çocuk Sayısı ve Girişimcilik İlişkisi	75
Tablo 4.59. Çocuk Sayısı ve Girişimcilik Bilgisi Tukey Testi	75
Tablo 4.60. Eğitim Durumu ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi	76
Tablo 4.61. Eğitim Durumu ve Alternatif Yatırım İlişkisi Tukey Testi	76
Tablo 4.62. Eğitim Durumu ve Girişimcilik İlişkisi	77
Tablo 4.63. Eğitim Durumu ve Girişimcilik Bilgisi Tukey Testi	77
Tablo 4.64. İşletme Türü ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi	78
Tablo 4.65. İşletme Türü ve Girişimcilik İlişkisi	78
Tablo 4.66. Yaş ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi	79
Tablo 4.67. Yaş ve Alternatif Yatırım İlişkisi Tukey Testi	79
Tablo 4.68. Yaş ve Girişimcilik Bilgisi İlişkisi	80

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1. E-Fatura Örneği	5
Şekil 1.2. E-Fatura Kullanma Yöntemleri	11
Şekil 1.3. E-Fatura Uygulama Sistemi.....	14
Şekil 1.4. Temel Fatura Senaryosu	15
Şekil 1.5. Ticari Fatura Senaryosu.....	16
Şekil 2.1. Finansal Okuryazarlık Bileşenleri	30

ÖZET

Bu araştırmanın amacı e-fatura mükelleflerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin tespit edilmesidir. Araştırma evreni Türkiye genelindeki e-fatura mükelleflerinden oluşmaktadır. Araştırmada kolayda örnekleme yöntemi ile 1500 e-fatura mükellefi belirlenmiş olup dağıtılan anketlerden 1220 tane geri dönüş sağlanmış ve yapılan incelemeler sonucunda 1000 anket kullanılmaya uygun bulunmuştur. Kullanılmayan 220 anketin bir kısmında cevaplar eksik doldurulmuş, bir kısmında da demografik bilgilerin eksikliğinden dolayı anket değerlendirme dışı bırakılmıştır. Araştırmanın verilerini elde etmek için birincil veri toplama yöntemi olan anket kullanılmıştır. İki bölümden oluşan anketin birinci kısmı demografik özelliklerden oluşurken, ikinci kısmında finansal bilgilerin belirlenmesine yönelik sorular, genel ekonomik bilgilere yönelik sorular ve tasarrufa yönelik sorulardan oluşan 5’li likert formunda ölçek kullanılmıştır. Araştırmada verilerin analizi için SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde frekans, yüzde, ortalama gibi tanımlayıcı istatistiklerden faydalanılmış ayrıca Independent Sample T- Test, One Way Anova ve Tukey testi ile analizler yapılmıştır. Araştırma sonucunda e-fatura kullanıcılarının finansal okuryazarlık oranının e-fatura kullanmayan mükelleflere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler:E-fatura, Finansal Okuryazarlık, Fatura, Finansal Bilgi

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the financial literacy levels of e-invoice taxpayers. As the universe of the research, it consists of e-invoice taxpayers throughout Turkey. In the research, 1500 e-invoice taxpayers were determined with the convenience sampling method, 1220 of the distributed questionnaires were returned, and as a result of the examinations, 1000 questionnaires were found suitable for use. Questionnaire, which is the primary data collection method, was used to obtain the data of the study. A questionnaire consisting of two parts was used. The first part of the questionnaire consisted of demographic characteristics, while the second part of the questionnaire was used in a 5-point likert form, consisting of questions for determining financial information, questions about general economic information and questions about saving. Data analysis SPSS 21 package program was used in the research. In the analysis of the data obtained, descriptive statistics such as frequency, percentage, and mean were also analyzed with Independent Sample T-Test and One Way Anova and Tukey tests. As a result of the research, it has been determined that the financial literacy rate of e-invoice users is higher than the taxpayers who do not use e-invoices.

Keywords: E-invoice, Financial Literacy, Invoice, Financial Information

GİRİŞ

Küreselleşmeyle birlikte dünya küçük bir şehir haline gelmiştir, bu gelişmelerin sonucunda birçok alanda değişim olduğu gibi muhasebe sisteminde de birçok değişiklik meydana gelmiştir. Muhasebe alanında meydana gelen bu gelişmelerin başında, muhasebe faaliyetlerinin elektronik ortama taşınması ve muhasebe işlevlerinin elektronik ortamda yapılması gelmektedir. Muhasebe işlemlerinin elektronik ortama taşınmasıyla birlikte muhasebe işlemleri daha az hata ve daha az personel ile yürütülmeye başlanmıştır. Yaşanan bu e- dönüşüm süreci muhasebede e-fatura kavramının hayatımıza girmesini sağlamıştır.

E-Dönüşüm sistemi işletmelerin işlerinin elektronik ortamda takip edildiği ve kayıt altına alındığı, talep edildiği takdirde, ulaşılabildiği bilgi akışının hızlı bir şekilde sağlandığı sistemdir. Sanayi Devrimi ile birlikte gelişen bu elektronik sistemler günümüzde yasal zorunlulukların getirdiği şartlar nedeniyle, e-fatura sistemine geçişler artarak devam etmektedir.

Elektronik ortamda meydana gelen gelişmeler bireylerin ekonomik davranışlarında da bazı değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Bireylerin ekonomik davranışları; basit düzeyde günlük kredi kartı veya havale işlemleri olabileceği gibi, uzun vadeli yatırımlar, emeklilik planları gibi daha karmaşık finansal işlemler de olabilir. Artan bu karmaşıklıklar finansal okuryazarlık kavramını da beraberinde getirmiştir. Finansal okuryazarlık sadece finansla ilgili çalışanları değil aynı zamanda ekonomik hayatın tüm alanlarını da kapsayacak şekilde genişlemiştir. Bireylerin ekonomik bilgilere kolay ulaşması, ulaştığı bu bilgileri yorumlayabilmesi finansal okuryazarlık seviyesi ile alakalıdır. Bundan dolayı Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişmekte olan piyasalar grubuna giren ülkelerde finansal okuryazarlığı artıran süreci ve bu sürecin yarattığı toplumsal davranış biçimlerini tespit etmek önemli hale gelmiştir, gelmeye de devam edecektir.

Araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde muhasebe işlemlerinde e-fatura uygulamalarından bahsedilmiştir. İkinci bölümde Finansal okuryazarlık kavramının gelişiminden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde istatistiki sonuçlara ve bu sonuçlara dair yorumlamalara yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MUHASEBE İŞLEMLERİNDE E-FATURA UYGULAMASI

Küreselleşmenin etkisinin yoğun bir şekilde hissedildiği bu zamanlarda, bilişim ve enformasyon teknolojisi baş döndürecek bir hızda gelişmektedir. Bilişim teknolojilerinde ortaya çıkan bu değişimlerle birlikte internet hayatımızın her alanına girmiştir. Teknolojik gelişmeler sayesinde, işletmeler internet teknolojilerini etkin bir şekilde kullanmaya başlamıştır. İşletmelerdeki bu gelişmeler sonrasında devlet yönetimleri de bu gelişmelere duyarsız kalamamış ve devlet kurumları da internetten faydalanmaya başlamışlardır. Bu durumun sonucunda kamu yönetimi algısında büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Devletlerin internetten yararlanmaya başlamasının elektronik devlet kavramı ortaya çıkmasına neden olduğu söylenebilir (Öz, Bozdoğan, 2012: 68).

Muhasebede dönüşüm süreci ise, kâğıt faturaların elektronik ortama taşınması ve defterlerin elektronik ortamda tutulmasıyla başlamıştır. Elektronik dönüşüm süreci ülkemizde diğer ülkelere göre daha erken başlamıştır. Ülkemizde muhasebe alanında elektronik dönüşümün gerçekleştirilebilmesi için Hazine ve Maliye Bakanlığı görevlendirilmiştir. Dönüşüm sürecinin başlayabilmesi için ilk olarak e-fatura uygulaması başlatılmıştır. E-fatura belirli kriterlere göre kullanım zorunluluğu getirilerek işleme konulmuştur. İlerleyen süreçte e-faturanın kullanım alanı yaygınlaştırılmıştır. Bu uygulamaya geçişte ki amaçları şöyle sıralayabiliriz:

- Kayıt dışı ekonomiyi belirlemek,
- Vergi kaçırılmasının önüne geçebilmek, yapılacak denetimlerin daha az zamanda daha kaliteli yapılmasını sağlamak,
- Bilgilere erişimi kolaylaştırmak,
- Maliyetleri düşürmek gibi amaçları olduğu söylenebilir (Karasioğlu, Garip 2019:343).

1.1. E-Fatura Kavramı

Fatura kelimesi; VUK'da "satılmış ürün ya da yapılmış iş karşısında müşterilerin borçlandıkları meblağları göstermek için, ürünü satan ya da işi gerçekleştiren tüccarlar tarafından müşterilere verilmiş olan ticaret vesikasıdır" şeklinde tanımlanmıştır. Elektronik fatura ise, veri formatları ve standartları Gelir İdaresi Başkanlığına belirlenmiş olan, VUK gereğince bir faturada bulunması gereken bilgileri içeren, satıcılarla alıcılar arasında olan iletişimin merkezi bir ortam üzerinde gerçekleştirildiğini gösteren elektronik bir belgedir. Dünya üzerinde en yaygın kullanılan elektronik belge, e-faturadır. E-fatura, kamu ve özel sektörler için eşit derecede önem taşır. Bunun yanı sıra, e-faturanın kabul edilmesi ve uygulanmasında pek çok engel bulunmakla birlikte işlerlik sorunun da olduğu görülmektedir. Bu sorunlardan bazıları şöyle sıralanabilir; e-faturanın küresel standardizasyonu yoktur ve dünya üzerinde e-fatura kullanım oranı ülkelere ve sektörler göre farklılık gösterebilmektedir. KOBİ'lerde ise e-fatura kullanılmamaktadır (Ekiz 2018: 48).

E-fatura, yapılan iş ya da satılan mal karşılığında işi yapan veya satışı yapan kişilerce tutulması zorunlu olan faturaların elektronik ortamda oluşturulmasına imkân sağlayan sisteme verilen isimdir. E-fatura düzenlenmesinde ki amaç, alıcı ve satıcı arasındaki tüm fatura hizmetlerinin elektronik olarak güvenli ortamlarda gerçekleştirilmesi ile vergi kayıplarının ve kaçakçılığının önüne geçilmesidir. Gelir İdaresi Başkanlığı aracılığıyla kontrol edilen e-fatura uygulamasının amacı, sabit standartlarda, taraflar arasındaki işlemleri hızlandırarak katlanılan maliyeti düşüren güvenilir bir ortam yaratmak olduğu söylenebilir (İnan 2019:4). Şekil 1 de örnek e-fatura gösterilmiştir.

fatura kullanımını yaygınlaştırmak amacıyla bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerden en önemlisi kamu kurum ve kuruluşları ile yapılacak işlemlerde fatura işlemlerinin elektronik ortamda oluşturulması zorunluluğu getirilerek e-fatura kullanımının yaygınlaştırılmış olduğu söylenebilir (Özdemir 2016: 48).

Türkiye’de mükelleflerin vergi kanunlarına riayet etmelerini sağlamak ve kayıt dışıcılığını azaltmak için, e-Fatura kullanma ve e-Defter tutma yükümlüğü getirilmiştir (Tektüfekçi 2017: 80). E-devlet projesinin uygulamaya konulmasıyla bilgilerin elektronik ortama aktarılması çalışması kapsamında Gelir İdaresi Başkanlığı ilk başta Elektronik Fatura Kayıt Sistemini uygulamaya koymuştur. Uygulamanın yaygınlaşmasıyla birlikte e-fatura, e-defter ve e-arşiv uygulamalarının başladığı söylenebilir (Özdemir 2016: 49).

1.3. E-Fatura İle İlgili Tanımlar

E-Fatura ile ilgili bazı kavramlar şu şekilde açıklanabilir;

Elektronik Kayıt: Elektronik ortamda kayıt altına alınan ve e-defter ve belgeleri oluşturan, elektronik ortamda erişimi ve işlenmesi mümkün olan en küçük verilerdir.

Elektronik Belge: Şekil hükümlerinden bağımsız bir şekilde Vergi Usul Kanununa göre düzenlenmesi zorunlu olan belgelerde bulunan bilgileri içeren elektronik kayıtların tamamıdır.

Elektronik Fatura (E-Fatura): 397 Sıra No.lu tebliğde uygun hazırlanan faturalardır.

E-Fatura Uygulaması: Başkanlık tarafından belirlenmiş olan standartlara uygun mesajların, taraflar arasında güvenli bir biçimde aktarılmasına olanak tanıyan sistemdir.

E-Fatura Portalı: E-Fatura uygulamasına ait temel fonksiyonların internet üzerinden genel kullanımını sağlamak amacı ile geliştirilmiş olan portaldır.

Tübitak-Uekae: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu – Ulusal Elektronik ve Kriptoloji Araştırma Enstitüsü

Hsm: (Hardware Security Module) İçerisine mali mühür sertifikası ykylenebilen ve birim zamanda akıllı karttan daha fazla işlem yapma potansiyeline sahip araçtır (<https://www.gib.gov.tr> 08:10:2020).

1.4. Elektronik Fatura Kayıt Sistemi

EFKS, faturalarda ki bazı bilgilerin, önceden belirlenen standartlar içerisinde GİB sistemine transfer edilmesi şartı ile oluşturulan faturaların ikinci nüshasını kağıt olarak saklama zorunluğu ortadan kaldıran, mükellefler için düzenlenen birinci nüsha faturaların da elektronik ortamda düzenlenmesini sağlayan ve mükelleflere teslim edilmesine olanak tanıyan bir yapıdır. (zdemir 2016: 50).

EFKS'nin sunduğu, e-Fatura sisteminin kısıtlı imknlara sahip olduğu söylenebilir. EFKS'de düzenlenen e-Fatura yapılandırılmamış pdf dokümanı formatında olduğu için alıcının bilgi işlem sistemine otomatik olarak işlenmesine olanak sağlamamaktadır. EFKS pdf formatındaki faturaların mükelleflere iletilmesi yönünde herhangi bir zm içermemektedir. Bu durum faturaların doğru mükellefe, vaktinde iletilip iletilmediği, fatura kabul ve red sürelerinin başlangıcı gibi birçok konuda problemlere neden olduğu geçmiş tecrübelerle sabitlenmiştir (Demirkaya 2019: 66).

1.5. E-Fatura Uygulamasının Yasal Dayanakları

E-fatura uygulamasını gerçekleştirebilmek için maliye bakanlığı V.U.K. mükerrer 242. Maddesinin 2 numaralı fıkrası ile yetkilendirilmiştir.

Maliye Bakanlığı, V.U.K.'ndan aldığı bu yetki ile e-fatura uygulamasına yönelik gerekli genel tebliğleri ve tebliğlere ilişkin genel açıklamaların yer aldığı sirküleri yayınlamıştır (Demirkan 2013: 68).

Resmi gazetede yayınlanan 397 sıra No.lu tebliği ile e-fatura uygulaması anonim ve limited şirketlerin kullanımına açılmıştır. Yayınlanan tebliği ile e-fatura başvuru süreci, faturanın hazırlanması, iletilmesi ve cezai yaptırımları açıklanmıştır (Kılıç 2019: 6).

Daha sonra Resmi Gazetede yayınlanan 416 No.lu tebliği ile e-fatura gerçek kişilerin kullanımına sunulmuştur (Kılıç 2019: 6).

Yine yayınlanan 421 No.lu Tebliğde e-defter ve e-fatura kullanımını kapsamına giren mükellefler belirtilmiş olup bu mükelleflerin aralarında yaptıkları işlemler için e-fatura düzenlemeleri zorunlu kılınmıştır. Bu mükellefler dışında kalanların ise eski usulde kağıt fatura düzenlemeye devam edecekleri belirtilmiştir.

Son olarak Resmi Gazetede yayınlanan 454 Sıra No.lu Genel Tebliğ ile e-fatura zorunluluğu getirilen mükelleflerin kapsamı genişletilmiştir.

1.6. E-Fatura Standardı ULB-TR

Uluslararası ticarete standartlaşmayı sağlamak için ortak formatta ve standartta kullanılan E-faturanın, bu yönü ile kâğıt fatura şeklinde hazırlanmayan, UBL (Universal Business Language) şeklinde düzenlenen ve belirlenen standartlar çerçevesinde web üzerinden transferi gerçekleşen ticari belge olduğu söylenebilir (Kefe ve Kanarış 2019: 168).

Ticari hayattaki gelişmeler ve ortaya çıkan yeni gereksinimler nedeniyle UBL'nin yapısı sürekli güncellenmekte; bu da, benzer uygulamalara göre UBL'nin daha avantajlı olmasına neden olmaktadır. UBL'nin bünyesinde satın alma, sipariş, faturalama, ödeme gibi genel iş süreçlerine ilişkin belgelerin, çoklu sürümleri geliştirilerek hem ulusal hem de uluslararası ekonomik olay ve işlemlerin belirli standartlar altında yürütülmesi hedeflenmektedir. UBL, mevcut haliyle 31 adet ticari belgenin XML formatında tanımını içermektedir. Fatura, bu ticari belgelerden sadece biridir (Bozkurt 2020: 49).

1.7. E-Fatura Kullanma Zorunluluğu Olan Mükellefler

E-Fatura; 397 No.lu V.U.K. Genel Tebliğ ile uygulamaya konulmuştur. Sonradan 421 Sıra No.lu V.U.K. Tebliğ ile bazı mükelleflerin e-fatura kullanımını mecburi olmuştur. Bu mükellefleri şu şekilde sırlaya biliriz:

- Petrol piyasası kapsamında madeni yağ lisansına sahip olup 25 Milyon TL brüt satışı olanlar,
- Özel Tüketim Vergisi Kanunda belirtilen malların üretimini yapan veya ithal eden firmaların brüt satışı en az 10 Milyon TL olanlar

Daha sonra 433 Sıra No.lu Genel Tebliği ile internet üzerinden mal ve hizmet satışı yapan brüt satışı 5 Milyon Lira ve üzeri olan mükelleflere e-arşiv uygulaması zorunluluğu kılınmıştır.

421 sıra No.lu Tebliği ile zorunluluk getirilen mükelleflere ek olarak aşağıda sayılan mükelleflere e-defter tutma ve e-fatura uygulamasına geçme zorunluluğu getirilmiştir.

- 2014 ve sonrasındaki yılları brüt satışı 10 Milyon TL olanlar,
- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan lisansı olanlar
- Özel Tüketim Vergisi Kanunda belirtilen malların üretimini yapan veya ithal edenler (<https://www.gib.gov.tr> 05.10. 2020)

1.8. E-Fatura Başvuru Aşamaları

Mükelleflerin, e-fatura sistemine kayıt oluşturabilmeleri için bazı aşamaları izlemeleri gerekmektedir. Bu aşamalar aşağıdaki gibi gerçekleşmektedir.

E-Fatura uygulaması kapsamında e-fatura işlemlerini gerçekleştirmek isteyen işletmelerin e-fatura başvurusu yapmadan önce mali mühür ya da e-imzaya sahip olmaları gerekmektedir. Mali mühür ya da e-imzaya sahip işletmeler e-fatura başvurusunu yaptıktan sonra GİB'nin uygun görmesi halinde e-fatura uygulamasını kullanmaya başlayabilirler (Özdemir 2016: 56).

1.8.1. Mali Mühür ve E-İmza

Elektronik ortamda yaratılan faturanın geçerlilik kazanabilmesi için mali mühür ya da e-imza ile onaylanması mecburidir. Oluşturulan faturanın geçerli olabilmesi, kaynağının doğrulanması mali mühür veya e-imza ile güvenceye alınmaktadır (Kılıç 2019:7).

Mali mühürün tanımına 397 Sıra No.lu V.U.K. Genel Tebliğinde yer verilmiştir. Bu tanıma göre mali mühür V.U.K kapsamında yapılacak düzenlemeler için kurumların bütünlüğünü sağlayan, kaynağını garanti altına alan ve gizliliğini sağlayan elektronik sertifika şeklinde tanımlanmıştır.

E-imza ise; mali mühür olmadığında kişilerin mühür yerine kullanmasına izin veren sistemdir. E-imzanın tanımı 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanununda; elektronik veriler arasında mantıksal ilişki kuran ve kimlik doğrulaması yapabilen verilerdir.

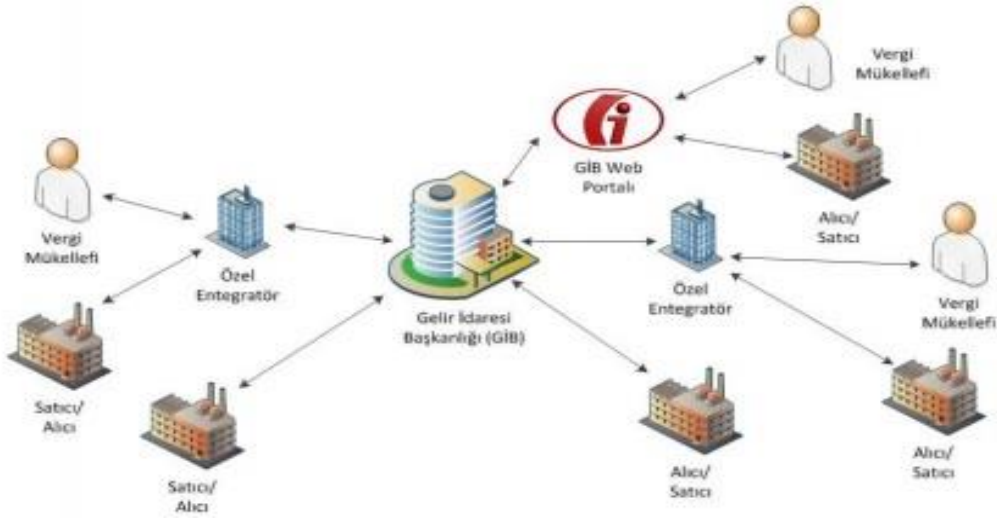
1.8.2. E-Fatura Başvurusu

E-fatura başvurusu yapabilmek için mali mührün önceden alınmış olması gerekmektedir. İlk olarak www.efatura.gov.tr adresindeki “Elektronik Başvuru” seçeneğinden başvuru süreci başlatılır. İlk sayfa kart giriş sayfasıdır, eskiden kullanılan mali mühür varsa tanımlı kartlar seçeneğinden mali mühürle ilgili bilgilere ulaşılabilir. Mali mühürü ilk kez kullanan mükelleflerin, ilk işlem olarak mali mühür veya NES (Nitelikli Elektronik Sertifika) sistemlerini yüklemeleri gerekmektedir. Yükleme işlemi bittikten sonra kart giriş ekranındaki tanımla butonu tıklanarak, kart tanımlama işlemi gerçekleştirilir. Kart tanımlama süreci bitince kartlar seçeneğinden ilgili kart seçilerek giriş yapılır (Kefe ve Kanağır 2019:170-171).

Sertifika bilgileri tamamlandıktan sonra imzala seçeneği tıklanır ve böylece E-fatura uygulamasına başvuru süreci gerçekleşmiş olur. Başvuru işlemleri bittikten sonra GİB tarafından başvuru incelenir. İncelemeler sonucunda başvurusu kabul edilen mükelleflere GİB işlem başarılı onay mesajı ve dosya evrak numarası gönderilir. Herhangi bir hata olması durumunda ise hata mesajı ile hatanın nereden kaynaklandığı mükelleflere iletilir. Bununla birlikte başvuru esnasında imzalanan tüm evraklar belirtilen e-posta adresine gönderilir. E-fatura uygulamasına başvuru tamamlandıktan sonra özel entegrasyon yöntemi başvurusunun yapılması gerekmektedir. Özel entegrasyon yöntemi, çok sayıda fatura düzenlemeye olanak tanıyan ve kendilerine ait bilgi işlem sistemini yedi gün yirmi dört saat kullanabilecekleri şekilde mükelleflerin hizmetine sunmaktadır. Özel entegrasyon yöntemi ile mükelleflerin E-fatura sistemlerini GİB ile entegre ederek kullanabilmelerine imkan sağlanmaktadır. (Kefe ve Kanağır 2019:170-171).

1.9. E-Fatura Kullanma Yöntemleri

E-fatura yöntemleri GİB portal yöntemi, Entegrasyon yöntemi ve Özel Entegrasyon yöntemi olmak üzere üçe ayrılmaktadır. E-fatura kullanma yöntemleri Şekil 1.2’de ki gibi gösterilebilir.

Şekil 1.2. E-Fatura Kullanma Yöntemleri

Kaynak: (<https://docplayer.biz.tr> 08:10:2020).

1.9.1. Gelir İdaresi Başkanlığı Portal Yöntemi

E-fatura uygulamasını entegrasyon sistemi ile kullanmak için gerekli alt yapısı bulunmayan mükelleflerin portal uygulamasından faydalanması amacıyla geliştirilen e-fatura portalının, e-fatura uygulamasına ait olan ana işlemleri içerisinde bulunduran web uygulaması olarak kullanıldığı söylenebilir (Utku ve Diğ. 2014: 28).

GİB portal yöntemi fatura kapasitesi az işletmelerin e-fatura oluşturması, göndermesi ve alması için oluşturulmuştur. Bu yöntemin fatura kullanım hacmi büyük işletmelerin ihtiyaçlarını karşılayamadığı söylenebilir (Özdemir 2016: 59).

E-fatura kullanım portalı aylık olarak 5.000 faturayı desteklemekte olup ve bunun için karşı tarafa maliyet unsuru oluşturmamaktadır. Mükelleflerin, e-faturanın gönderilmesi, alınması gibi temel işlemleri portal içerisinde kendilerine sunulmuş olan ara yüzleri kullanarak yapabileceği söylenebilir (Azak ve Bizimyer, 2016:162).

1.9.2. Entegrasyon Yöntemi

E-fatura uygulamasını kullanan mükellefler veya kurumlar içerisinde fatura hacmi daha yüksek olanların tercih etmiş olduğu bir kullanım türüdür. Bir ay içerisinde hazırladıkları fatura miktarı 5.000 adeti aşan ve bununla birlikte yeterli donanı olmayan işletmeler tarafından tercih edildiği söylenebilir (İnan 2019: 27).

Entegrasyon yönteminin, fatura hacmi diğer işletmelere göre yüksek ve alt yapısı iyi olan işletmelerce tercih edildiği söylenebilir. Bu yöntemden faydalanmak niyetinde olan işletmelerin gerekli şartları sağladıktan sonra GİB'e başvuru yapmaları gerekmektedir. Başvurusu onaylanan işletmelerin entegrasyon süreci gerçekleştikten sonra e-fatura uygulamasını kullanmaya başlayacakları söylenebilir (Özdemir 2016: 59).

1.9.3. Özel Entegrasyon Yöntemi

Bu yöntemin, teknik alt yapısı yeterli olmayan işletmelerin e-fatura uygulamasından yararlanması için teknik alt yapısı yeterli özelliğe sahip özel bir entegratör sisteminden faydalanarak e-fatura işlemlerinin gerçekleşmesini sağlayan sistem olduğu söylenebilir. Bu yöntem ile işletmeler iş yükleri artmadan aracı firmanın sistemini ücret karşılığında kullanarak e-fatura gönderip alabilmektedirler. Özel entegrasyon yöntemini kullanmak isteyen işletmelerin GİB tarafından özel entegratör izni almış aracı bir firma ile anlaşma sağlayarak e-fatura uygulamasından faydalanabilecekleri söylenebilir (Özdemir 2016: 60).

E-fatura kullanım yöntemlerini Tablo 1.1'de ki gibi özetleyebiliriz;

Tablo 1.1. E-Fatura Kullanım Yöntemleri

	GİB Portalı	GİB ile Entegrasyon	Özel Entegratör
Mali Mühür	Alınması zorunlu	Alınması zorunlu	Alınması zorunlu
Bilgi Teknolojilerine Yatırım	Gerek yok	ERP sistemine göre değişen yüksek tutarlı yatırım	Yüksek tutarlı yatırıma gerek yok
Yaklaşık Fatura Adedi	5.000'den az	5.000 üzeri	5.000 üzeri
Uygulama Maliyeti	Yok	Lisans ve yıllık bakım ücreti	Düşük tutarlı giriş ya da kullanıcı ücreti ve fatura başına ve/veya sabit aylık ücret
Çok Kullanıcı ile Sisteme Giriş İmkânı	Yok	Var	Var
Arşivleme	Mükellefin sorumluluğunda	Mükellefin sistemi ile yurtiçinde yapılması zorunlu	Entegratörün sorumluluğunda
Entegrasyon Süreci	-	Süreç uzun	Süreç kısa
7x24 Çalışma, En Fazla 48 Saat İçinde Sorun Giderme, Felaket Kurtarma, vb.	-	Mükellef tarafından zorunlu	Entegratörün sorumluluğunda
Mevzuat Değişiklikleri	-	Yazılımın güncellenmesi gerekli	Entegratörün sorumluluğunda

Kaynak: <http://archive.ismmo.org.tr> 08:10:2020

1.10. E-Fatura Tarafları

E-fatura uygulamasında alıcının mal ya da hizmet almasıyla e-fatura süreci başlatılmış olur. Satıcı işletme, satış işlemi ile ilgili e-faturayı düzenler ve alıcıya teslim eder. Alıcının e-faturayı kabul etmesi ve faturaya onay vermesi ile birlikte e-fatura süreci tamamlanmış olur (Nienhuis ve Diğ. 2013:239).

Başka bir ifadeyle, e-fatura uygulama sistemi, aşağıdaki Şekil 1.3'de gösterildiği gibi bir merkez etrafında tanımlanan “Gönderici Birim” ve “Posta Kutusu” yazılımları aracılığıyla çalışmaktadır. Bu yapılar, birbirinden bağımsız rolleri yerine getirmekte ve farklı yazılım altyapıları içerisinde kolaylıkla entegre edilebilmektedir (Bozkurt 2020: 52).

Şekil 1.3. E-Fatura Uygulama Sistemi

Kaynak: <https://ebelge.gib.gov.tr/efaturamevzuat.html> 08:10:2020

Şekil 1.3'te görüleceği gibi satıcı tarafından düzenlenen e-fatura, GİB'na gönderilmektedir. GİB tarafından kontrol edilen e-faturalar daha sonra merkez birimden alıcıya gönderilmektedir. Bu veri alışverişi sırasında mükelleflerin ve merkezin bazı yükümlülükleri vardır bu yükümlülükleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

Gönderici birimin uyması gereken yükümlülükler:

- Göndericinin E-faturayı mali mühür ile onaylaması,
- Göndericinin E-faturayı muhafaza etmesi
- Gönderici tarafından E-faturanın kontrol edilmesi,
- Göndericinin E-faturayı merkez birime göndermesi,
- Göndericinin E-faturayı işlemesi (Özdemir 2016: 61).

Merkez birimin uyması gereken yükümlülükler:

- Merkez birimi tarafından faturaların elektronik belge şeklinde düzenlenmesi
- E-faturanın e-imza ya da mali mühür ile onayının kontrol edilmesi,
- E-faturanın saklanma koşullarının kontrol edilmesi,
- E-faturanın alıcıya gönderilmesi,
- E-faturanın standartlara uygun hale getirilmesi (Özdemir 2016: 62).

Alıcı birimin uyması gereken yükümlülükler:

- Merkez birimi tarafından gönderilen e-faturanın kabulünü gerçekleştirilmek,
- E-faturanın elektronik imza veya mali mühürlü olup olmadığının kontrol edilmesi,

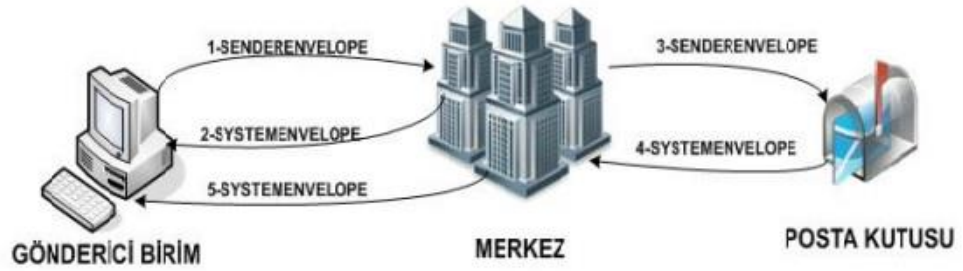
- E-faturanın veri ve standartlarının kontrol edilmesi,
- E-faturanın onaylanması,
- E-faturanın muhasebe birimi tarafından kayıt altına alınması (Özdemir 2016: 62).

1.11. E-Fatura Uygulama Esasları

E-fatura uygulama esasları temel fatura ve ticari fatura olarak ikiye ayrılmaktadır.

1.11.1 Temel Fatura

E-Fatura uygulamasında faturalar genelde 2 farklı türde hazırlanmaktadır. İlki temel fatura ikincisi ise ticari fatura senaryosudur. İster portal ister özel entegratör isterse entegrasyon yöntemi seçilsin bu iki fatura yönteminden biri kullanılmaktadır. Hangi faturanın kullanılacağı tamamen e-Fatura kullanıcılarının karşılıklı anlaşmalarına bağlıdır (Demirkaya 2019: 62).

Şekil 1.4. Temel Fatura Senaryosu

Kaynak: <https://www.alomaliye.com> 08.10.2020

Temel fatura senaryosu işleyişi aşağıdaki gibi gösterilebilir.

- Gönderici UBL-TR standartlarına uygun hazırladığı faturayı oluşturur ve zarfa koyarak gönderir.
- Merkeze gelen zarf gerekli kontrol işlemlerinden geçirilir.
- Merkez tarafından doğruluk kontrollerinden geçen fatura alıcıya gönderilir.
- Alıcı gelen faturayı kontrol ettikten sonra merkez sistemine geri gönderir,
- Merkez gelen faturayı gönderi birimine iletir,

- Merkez kendine gelen faturanın gerekli kontrollerini yapar
- Gönderilen faturada teknik olarak eksiklik yoksa alıcı faturayı kabul etmek zorundadır.

1.11.2. Ticari Fatura

Ticari fatura senaryosu mal ve hizmet satışı işlemleri sırasında e-Fatura düzenlenmesi aşamasında e-Faturanın satıcı tarafından merkeze gönderilmesi, merkez tarafından alıcıya iletilmesi ve alıcının gönderilen faturayı, ret veya iade etmesi şeklindeki yanıtının merkez aracılığı ile alıcıya iletilmesini kapsayan bir süreçtir. Ticari fatura senaryosunun kullanımı da temel fatura senaryosunda olduğu gibi taraflar arasındaki anlaşmaya bağlıdır (Gelir İdaresi Başkanlığı, e-Fatura Uygulaması Entegrasyon Kılavuzu v.1.10, Haziran 2018)

Şekil -4: Ticari Fatura Senaryosu

Şekil 1.5. Ticari Fatura Senaryosu

Kaynak: <https://www.alomaliye.com> 08.10.2020

Ticari fatura senaryosu işleyişi aşağıdaki gibi gösterilebilir;

- Posta Kutusu URL-TR formatına uygun oluşturularak zarf içerisinde merkez birimine gönderilir.
- Merkez gelen zarfı çeşitli işlemlerden geçirir.
- Gelen zarf doğruluk işlemlerinden geçmişse, zarf merkez tarafından gönderici birime iletilir.

- Gönderici birim gelen zarfı kontrol eder ve cevabını merkeze gönderir.

1.12. E-Fatura Muhafazası ve İbrazı

397 Sıra No.lu V.U.K. Genel Tebliğinde; mükellefler faturaları muhafaza etmek ve istendiğinde ibraz etmek zorundadır ifadesine yer verilmiştir.

E-fatura kullanıcıları; e-faturaları erişimi kolay, anlaşılabilir, eksiksiz görüntülenebilir ve okunabilecek basıma hazır nitelikte saklamakla y k ml d rlere. Muhafaza ve ibraz işlemlerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisinde yapılması zorunludur. Bu zorunluluk sayesinde yurt dışında ikincil bir arşivleme yapılmasının önüne geçilmiştir (Ercan 2013:129-130).

E-faturaların saklama ve ibrazı için mükelleflerin uyması gereken kurallar şu şekilde sıralanabilir;

- Hazırladıkları ikinci nüshayı, kanunda kâğıt nüshalar için verilen s reler içerisinde muhafaza ve ibraz etmekle yükümlüdür.
- İzin alan mükellefler ikinci nüshalarla kendi e-arşivini yapabilir ya da saklama izini olan başka kurumlarda muhafaza edebilir.
- Arşiv uygulamasını kendi yapan kurumlar mali mühür ya da NES ile onaylayarak arşiv işlemini gerçekleştirir.
- Diğer kurumlardan e-arşiv hizmeti alanlar faturaları kendi mali mühür ya da NES ya da saklama için anlaştığı kurumun mali mührü ile muhafaza eder.
- Muhafaza ve ibraz zorunluğu, belgenin doğruluğunu, bütünlüğünü bozmayacak şekilde veri tabanında saklamayı ve görüntülemeyi hedefler.
- E-faturalar istendiğinde kâğıt baskısı yapılabilir şekilde saklanır,
- Saklanan faturaların belge numarası olmak zorundadır.
- Belgeler Türkiye Cumhuriyeti Devleti Sınırları içerisinde muhafaza edilmek zorundadır.
- Vergi mükellefleri faturaları kendilerine gelen şekilde muhafaza ve ibraz etmekle y k ml d rlere (<https://www.gib.gov.tr> 06.10.2020)

1.13. E-Faturada Sorumluluk ve Cezai İşlemler

397 Sıra No.lu V.U.K. Genel Tebliğinde; mükelleflerin sorumlulukları ortaya konulmuştur. Bu tebliğe göre mükellefler; belgede bulunan bilgilerin gerçeğe uygun olmasını sağlamaktan sorumludurlar. Ayrıca mükellefler oluşabilecek aksaklıklara karşı hazırda kâğıt fatura bulundurmamak zorundadır. Bunların haricinde başkanlığın gerek görmesi halinde mükellefleri denetleyebileceği ortaya konulmuştur.

E-Fatura düzenlenmesi ile ilgili temel sorumluluk ve cezai müeyyideler 397 Sıra No.'lu VUK Genel Tebliği'nde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Bu cezalar şu şekilde sıralanabilir:

- Elektronik belge olarak maliye bakanlığının belirlediği şartlarda hazırlanmamış olan, faturaların aslı ile örneği arasında fiyat farkı bulunan, gerçeğe aykırı bir şekilde düzenlendiği belirlenen her bir belge için 350 TL özel usulsüzlük cezası uygulanmaktadır
- Yukarıdaki duruma istinaden her bir belgeye ilişkin kesilecek özel usulsüzlük cezası 12.000 TL olarak uygulanmaktadır. Bir yıl içerisinde uygulanacak toplam ceza 120.000 TL'yi geçemez ancak bu cezalar 2020 yılından sonra 18.000 TL, üst sınır ise 180.000 TL olarak güncellenmiştir. (<https://gib.gov.tr/node/83111/pdf> 05.10.2020).

1.14. E-Fatura Uygulamasının Avantajları

E-Fatura uygulamasının, faturanın düzenlenme maliyeti, faturanın gönderimi ve diğer pek çok konuda faturayı hazırlayan ve faturayı kabul eden mükelleflere büyük oranda mali avantaj sağladığı söylenebilir. E-Fatura uygulamasındaki düşük maliyet, faturada yapılan yanlışlıkların azalması ve posta işlemlerinin ortadan kaldırılması da dâhil olmakla beraber birçok imkan sağlayabilmektedir (Ekiz 2018: 56).

E-fatura uygulamasının hem mükelleflere hem de devletlere sağladığı avantajları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Faturaya konu bilgilere daha hızlı ulaşılması ve faturanın daha çabuk hazırlanması,
- Fatura hazırlama ve taraflara ulaştırma maliyetini azaltması,

- Faturaların daha hızlı taraflara ulaşması ve ödemesinin daha hızlı yapılabilmesi,
- Ticarete konu sürecin kontrolünün ve denetiminin sağlanması,
- Faturanın ve iş akışının tutarlılığının artırılması,
- Ticari borç ve alacakların takibini çabuklaştırması sebebiyle nakit yönetimini kolaylaştırması,
- Müşterilere gelişmiş hizmet sunması,
- Tarafların mutabakat işlemlerini kolaylaştırması,
- Kağıt ihtiyacı ve faturayı fiziksel olarak taraflara ulaştırma gerekliliğini ortadan kaldırması sebebiyle çevre dostu olması,
- Tarafların muhasebe sistemi ile entegre olması,
- Mali Müşavir denetimini kolaylaştırması,
- Vergi idaresi denetimini kolaylaştırması,
- Vergi idaresi bilgilere otomatik ulaştığı için mükelleften istediği bildirim sayısının zamanla azalma imkanı olması,
- İşletmelerin genel olarak üretkenliğini arttırması (Aydın 2017: 38-39).

E-Fatura uygulamasının devletler için bilinen avantajları aşağıdaki gibidir;

- Tüm faturaların Maliye tarafından anlık olarak izlenebilmesi,
- Vergi tahsilatı açısından kolaylık sağlaması,
- Vergi denetimlerini kolaylaştırması,
- Vergi denetimi maliyetini azaltması,
- Vergi denetimi ile ilgili personel ihtiyacını dolayısıyla personel maliyetini azaltması,
- Ekonomik faaliyetlerin anlık olarak kayıt altına alınmasını sağlaması,
- İstatistiki bilgilere daha kolay ve anlık ulaşılmasını sağlaması (Aydın 2017: 38-39).

1.15. E-Fatura Uygulamasının Dezavantajları

E-fatura uygulamalarının kullanıcılar tarafından benimsenmesine engel olan birtakım sebepler vardır. Dezavantaj olarak görülen bu sebepler bazen zihinsel bazen de teknik bir biçimde meydana gelir. E fatura uygulamasının dezavantajları şu şekilde sıralanabilir:

- E-Mühür/İmza alınması gerekmektedir.
- Sisteme giriş yapıldıktan sonra sistemden çıkış mümkün değildir.
- Sadece yedi gün içerisinde geçmişe dönük fatura kesilebilmektedir.
- İşletmelerin BT altyapısı yetersizdir, otomasyon çalışmaları ve personel eğitimi için şirketlerin katlanması gereken bir maliyet söz konusudur.
- Kanunen zorunlu olduğu halde bazı Kamu İktisadi Teşekküllerinin e-Fatura uygulamasına geçmemesi.
- E-Fatura ticari sırlarının rakip firmaya geçmesi ihtimalini ortaya çıkarmaktadır (Şahin 2019: 56).

Özellikle tüketicilerin e-fatura istememesi, müşteri firmaların e-fatura sisteminin bulunmaması, e-fatura sisteminin altyapı maliyetlerinin yüksek olması ve geleneksel fatura yöntemlerinden farklı bilgi gerektiriyor olması da önemli dezavantajlar arasındadır (Yürekli, Gönen, Şahiner, 2016: 296).

1.16. E-Arşiv Uygulaması

Mükelleflerin ticari olarak adlandırılan işlemler sırasında fatura hazırlaması zorunludur. Bazı sektörlerin iş hacmi nedeniyle alış ve satış faturaları sayısının daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu nedenle faturaların yasal sürelerinde arşivlenme işleminin gerçekleşmesinde ve muhafaza edilmesinde zorluklarla karşılaşabilirler. Bu nedenle e-arşivin, işletmelerin karşılaştıkları bu zorluklardan sıyrılması için avantaj sağlayan bir uygulama olduğu söylenebilir (Karasioğlu ve Garip 2019:437).

433 Sıra Nolu V.U.K Tebliğ ile e-Arşiv Fatura Uygulamasına ilişkin genel bilgilere yer vermeden önce VUK hükümlerine göre faturaya bakmakta fayda vardır. Zira e-arşiv kurgusu faturanın asıl ve nüsha olarak düzenlemesi kurgusunun elektronik ortamda işlemesi üzerine kurulmuştur. Buna göre fatura, kağıt üzerinde en az iki nüsha olarak düzenlenen, asıl nüshası (ilk) alıcısına yani müşteriye ikinci nüshası ise VUK

hükümlerine göre muhafaza ve ibraz edilen belgedir. Bu Tebliğ ile VUK uyarınca kâğıt üzerinde düzenlenen, saklama ve ibraz edilme zorunluluğu bulunan faturanın elektronik ortamda düzenlenip ve ikinci nüshasının bu ortamda muhafaza ve ibraz edilmesine olanak tanınmış ve e-Arşiv Uygulamasının usul ve esasları oluşturulmuştur (Kılıç 2020:145).

433 Sıra Nolu VUK Tebliğ kapsamında e-Arşiv Uygulamasından yararlanılmasına izni verilen mükellefleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- E-Fatura uygulamasına kayıtlı işletmelere ait ve tebliğe uygun oluşturdukları e-faturaları iletmek, sağlamak ve ibraz etmekle yükümlüdürler,
- E-Fatura uygulamasına kaydı bulunmayan mükellefler, faturaları kâğıt ortamda hazırlamakla ve göndermekle, faturaların ikinci nüshalarını ise elektronik ortamda saklamakla ve istenildiğinde ibraz etmekle yükümlüdürler,
- Vergi mükellefi olmayanlar ise faturaları kâğıt ortamda hazırlamaya ve göndermeye faturaların ikinci nüshalarını ise elektronik ortamda saklamakla ve istenildiğinde ibraz etmekle yükümlüdürler, (<https://www.gib.gov.tr> 06.10.2020)
- E-arşiv fatura uygulamasına katılmayan mükellefler düzenleyecekleri faturaların vergiler dâhil toplam tutarı 30 Bin TL'yi aşması durumunda e-belge düzenleme portalı üzerinden e-arşiv faturası düzenlemekle yükümlüdürler (<https://www.gib.gov.tr> 06.10.2020).

İKİNCİ BÖLÜM

2. FİNANSAL OKURYAZARLIK

Finansal okuryazarlık kavramı; kişilerin, işletmelerin ve kamu kurum ve kuruluşlarının finansal konularda doğru kararlar verebilmeleri için önemlidir. Finansal okuryazarlık kavramının anlaşılabilmesi için önce finans ve finansman kavramının açıklanması faydalı olacaktır.

2.1. Finans ve Finansman Kavramı

Finans ve finansman kavramıyla ilgili olarak; finans ve finansmanın tanımı, finansın önemi ve tarihsel gelişimi ve finansman yöntemleri ile ilgili bilgiler bu bölümde verilecektir.

2.1.1. Finansın Tanımı

Finans, Fransızca kökenli kelime olup, “para, mal, mali işler” gibi anlamlar taşımaktadır. İşletmeler için ise, “işletmenin gereksinim duyduğu fonların, en uygun şekilde temin edilmesi ve bu fonların en verimli şekilde kullanılması şeklinde tanımlanabilir (Koçyiğit 2014: 5).

Diğer bir tanıma göre; Finans, insanların günlük gereksinimlerini karşılamak için yaptıkları işler, yaşamları boyunca gerçekleştirdikleri birikimlere kadar çok geniş alanlara hizmet veren bir bilim dalı olarak tanımlanabilir (Bayram 2014: 106).

Finansın alakalı olduğu alanlar şu şekilde sıralanabilir;

- İşletmenin finansman fonksiyonunu daha etkili bir şekilde gerçekleştirmeyi amaçlayan ‘işletme finansmanı’ veya ‘finansal yönetim’
- Kurumsal yatırımcıların veya bireylerin portföylerinde bulduracakları menkul kıymetleri, risk-getiri seviyelerini göz önünde bulundurarak seçmeleri ve bu portföyün yönetilmesini amaç edinen ‘yatırım’ veya ‘portföy yönetimi’

- Bireylerin gelecek yaşantılarına ilişkin emeklilik, sigorta, ev vb. kişisel ihtiyaçlarının ortaya çıkaracağı nakit akışlarının planlanması ile uğraşan ‘bireysel finans’ (Yıldırım 2020: 5).
- İşletmenin zayıf ve güçlü yönlerinin tespit edilerek, geçmiş dönemlerle ve rakip işletmelerle / sektörle karşılaştırıldığı ‘finansal analiz’
- İşletme amaçlarına yönelik kısa, orta ve uzun vadeli ‘finansal planlama’
- Paranın zaman değerine ilişkin faiz, iskonto ve anüite hesaplarının yapıldığı ‘finans matematiği’
- Dış ticaret işlemleri ve finansmanı,
- Finansal analiz, finansal planlama, yatırım ve finansman kararlarının doğruluğunun ve geçerliliğinin değerlendirildiği ‘finansal denetim’
- Büyüme, birleşme, tür değiştirme, küçülme, tasfiye gibi ‘özel finansal konular’ ve likidite sorunu gibi ‘finansal güçlükler’ olarak sıralayabiliriz (Yıldırım 2020: 5).

2.1.2. Finansın Önemi

Finans, kişilerin ya da işletmelerin maddi gelir elde etmeleri, yatırım yapmaları ve ilerleyen zamanda bu yatırımları değerlendirmeleriyle ilgili bir kavramdır. Diğer bir ifadeyle, finans, bir işletmenin kurulması ve işletmesi için gerekli para ve kredilerin temin edilmesi ve en uygun şekilde kullanılması şeklinde tanımlanabilir (Yusubov 2013: 21).

Finans, piyasalar için büyük önem taşımaktadır. Bilginin ve kaynakların toplanması elde edilen verilerin doğru kullanılmasına yardımcı olur; mevcut kaynakların aktif şekilde kullanılmasını sağlar, riskleri en aza indirir, yeni projeler için finansal kaynaklar yaratır, kaynakların etkin kullanılıp kullanılmadığını izler, sermaye birikiminin sağlanmasında önemli bir rol oynar, ekonomik büyümeyi destekler (Çokgüngör: 2018: 10).

2.1.3. Finansın Tarihsel Gelişimi

Finans, 5000 senelik insanlık tarihinde medeniyetlerin gelişiminin ayrılmaz bir parçasıdır. M.Ö. 2100-2000 döneminde Mezopotamya’da Hz. İbrahim’in doğduğu “Ur” kentinde bulunan, çivi yazısı ile işlenmiş finansal konuları içeren tabletler finansın başlangıcı olarak kabul edilebilir (Vatan ve Benli 2018: 54).

1900'lü yıllara kadar iktisatın bir alt dalı olarak kabul edilen finans, 20. yy'dan sonra ayrı bir çalışma alanı olarak kabul edilmiştir. Finans, 1900'lü yılların başlarına kadar finansal kayıtların tutulması, raporların hazırlanması, ihtiyaç duyulan kaynakların bulunması ve işletmenin nakit durumunun düzenlenmesi gibi konularla ilgilenmiştir (Yıldırım 2020: 6).

1920 ve 1950 yılları arasındaki dönemin başlarında birçok yeni endüstri kolları ortaya çıkmış ve şirket birleşmeleri hızla devam etmiştir. 1920 ile 1930 yılları arasında kapsayan bu dönem büyüme, fiyat hareketlilikleri ve sonlara doğru kaynak sıkıntılarının olduğu bir dönemdir. 1929 yılında Amerika'da finansal krizin meydana gelmesi ve Büyük Buhran ile birlikte daha önce önemsenmeyen konular ön plana çıkmış, 1930'lu yılların başından 2. Dünya Savaşı'nın sonlarına kadar olan bu dönemde sermaye yapılanması, likidite kavramı ve işletmelerin finansal olarak iyileşmesi öncelikli alanlar olarak görülmüştür (Emin 2018: 3). Finansın gelişimine etki eden olaylar ve ortaya çıkardığı sonuçlar Tablo 2.1. deki gibi gösterilebilir.

Tablo 2.1. Dönemlere Göre Öne Çıkan Gelişmeler ve Bu Gelişmeler Doğrultusunda Finansın Gelişimi (Doğuş 2018).

Dönem	Öne Çıkan Gelişmeler	Finansal Alandaki Değişiklikler
20. yüzyılın başları	Şirket Birleşmeleri	Temel finansal aktivitelere ve sermaye yapısına odaklanması
1920-1960	Yeni Sektörlerin Ortaya Çıkışı	Finansal yapı ile ilgili endişelerin öne çıkması Likiditenin önem kazanması
	1929 Krizi	Likidite problemlerine ve şirket kurtarmalarına çözüm arayışı
	İkinci Dünya Savaşı	Finansman sağlamanın önemi
	Savaş Sonrası Durgunluk Endişesi	Kârlılık yerine nakit akışına verilen önemin artması. İşletmelerde iç denetim mekanizmasının şekillenmesi (alacaklar, borçlar, stok)
	Teknolojik Gelişmeler ve Uluslararası Ticarete İlerleme	Modigliani ve Miller'in temettü ve sermaye yapısının bağımsızlığı tezi Uluslararasılaşmanın başlaması ve buna yönelik politikalar
1970'ler	Teknolojik Gelişmeler Bretton Woods'un Çöküşü 1974 Amerikan Hisse Senedi Piyasası Krizi Petrol Fiyatları ve Enflasyon Oranlarında Artış	Etkin Piyasalar Hipotezi ve Markowitz'in Portföy Teorisine yönelik artan ilgi Sermaye Varlıkları Fiyatlandırma Modeli'nin (CAPM) aktif olarak kullanılmaya başlanması Sistematik ve sistematik olmayan risk kavramlarının ön plana çıkması
1980'ler	Gelişen Ülkelerdeki Borç Krizleri, Finansal Krizler Birleşme ve Satın Almaların Hızlanması Basel I	Black and Scholes'in Opsiyon Fiyatlama Modeli'nin sıkça kullanılmaya başlaması Riski sınırlandırmak için kullanılan kompleks türev araçlarındaki artış
1990'lar – 21.yüzyıl	Küreselleşme Ekonomiler Arasında Artan Bağımlılık Meksika Finansal Krizi, Asya Finansal Krizi, Rusya Finansal Krizi Basel II Amerika Muhasebe Skandalları Global Finansal Kriz	Opsiyon ve diğer türev araçlarının riskten korunmak için daha yaygın bir şekilde kullanılmaya başlaması. İşletme içi 'değer' kavramının önem kazanması ve finans yönetiminde nihai amaç olarak öne çıkması. İç kontrol mekanizmasının ve şeffaflığın öneminin anlaşılması ve bunlara yönelik politikaların ve stratejilerin geliştirilmesi Davranışsal finansın doğuşu Küreselleşmenin kriz zamanlarında yıkıcı etkisinin dramatikliğinin anlaşılması Daha yalın bir finans yapısına ve fiyatlaması daha kolay yapılabilecek finansal araçlara olan ihtiyacın anlaşılması

2.1.4. Finansmanın Tanımı

Fransızca ‘Financement’ kelimesinden gelen ve finans kelimesinden türeyen finansman kavramı Türk Dil Kurumun sözlüğünde bir girişimin gelişebilmesi için gelen para ya da sağlanan kaynak olarak tanımlanmıştır (www.tdk.gov.tr 08.10.2020).

Finansmanın başka bir tanımı ise şöyledir finansman; para, sermaye veya fonların tedarik edilmesi, başka bir ifade ile devletlerin, şirketlerin ve bireylerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri, yatırım yapabilmeleri veya gündelik ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için gereken para veya parayla ifade edilen değerlerin tamamı olarak tanımlanabilir.

2.1.5. Finansman Yöntemleri

Finansman yöntemleri kısa ve uzun vadeli olarak ikiye ayrılmaktadır.

2.1.5.1. Kısa Vadeli Finansman Yöntemleri

Kısa vadeli finansman kaynakları şu şekilde sıralanabilir:

- Ticari Krediler (Satıcı Kredileri)
- Kısa Vadeli Banka Kredileri
- Finansman Bonosu
- Faktoring
- Kendiliğinden Oluşan Fonlar

Ticari krediler, vadeli alımlar ile satıcılar tarafından işletmelere ödeme için vakit kazandırarak ortaya çıkar. Daha çok küçük ölçekli işletmeler tarafından tercih edildiği söylenebilir (Saraç 2012: 265).

Kısa vadeli banka kredileri, bankalar aracılığı ile sağlanan, vadesi en çok bir yıla kadar olan kredileri ifade etmektedir.

Finansman bonosu Anonim Şirketler, bankalar ve diğer finans kuruluşları tarafından kısa vadeli nakit ihtiyaçlarını karşılamak için çıkarılan borçlanma araçlarıdır. Finansman bonoları kupon faizi vermeyen, iskontolu bir biçimde ihraç edilen menkul kıymetlerdir (Altay 2015: 73).

Factoring, büyük miktarlarda kredili satış yapan işletmelerin, bu satışlar sonucunda oluşan, alacak haklarının “faktor veya factoring şirketi” olarak adlandırılan kuruluşlar tarafından satın alınması işlemi olarak tanımlanabilir (Ölmez 2012: 3).

2.1.5.2. Uzun Vadeli Finansman Yöntemleri

Uzun vadeli finansman yöntemlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Uzun vadeli satıcı kredileri
- Uzun vadeli banka kredileri
- Finansal kiralama (Leasing)
- Forfaiting
- Tahvil ihracı
- Otofinsman

Uzun vadeli satıcı kredileri ve uzun vadeli banka kredileri, kredi kurumlarından, sermaye piyasalarından veya üçüncü kişilerden sağlanan ve vade süresi bir yılı aşan kredilerdir (Akcan ve Diğ. 2015: 330).

Finansal kiralama, işletmelerin sıklıkla başvurduğu yöntemlerdendir. Finansal kiralama işlemi, kiralayan ve kiracı (kullanıcı) arasında finansal kiralama sözleşmesi yapılarak uygulanır. Sözleşmede yer alan şartlara göre kiracı, kiralayanın maddi duran varlıklarından birini veya bir kaçını kullanma hakkına sahip olmaktadır. Bu işlem karşılığında kiracı, kiralayana kira vermektedir (Karagül 2019: 28).

İhracatta yeni finansman teknikleri piyasalardaki rekabet nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Ödeme gücünü çeken işletmelere, gelişmekte olan ülkeler forfaiting’i yeni bir finansman yöntemi olarak kullanmasına izin vermişlerdir. İhracat sonrası sevk tekniği olan forfaiting son yıllarda gelişmiş ülkelerin finansmanında da önemli bir yer aldığı söylenebilir (Poyraz 2008: 144).

Tahvil ihracı, anonim şirketlerin veya iktisadi kamu kuruluşlarının borçlanmak amacıyla itibari değerleri eşit ve ibareleri aynı olmak üzere çıkardıkları, vadeleri bir yıldan fazla olan borç senetleridir (Yıldırım 2020: 10).

Otofinansmanı kısaca, bir işletmenin kendi kendine fon yaratması olarak açıklayabiliriz. Otofinansman, işletmenin elde etmiş olduğu kârın tamamının veya bir kısmının dağıtılmayarak işletme bünyesinde bırakılması ile uzun vadeli fon yaratma şeklidir (Kılıç 2017: 326).

2.2. Finansal Okuryazarlık Kavramı

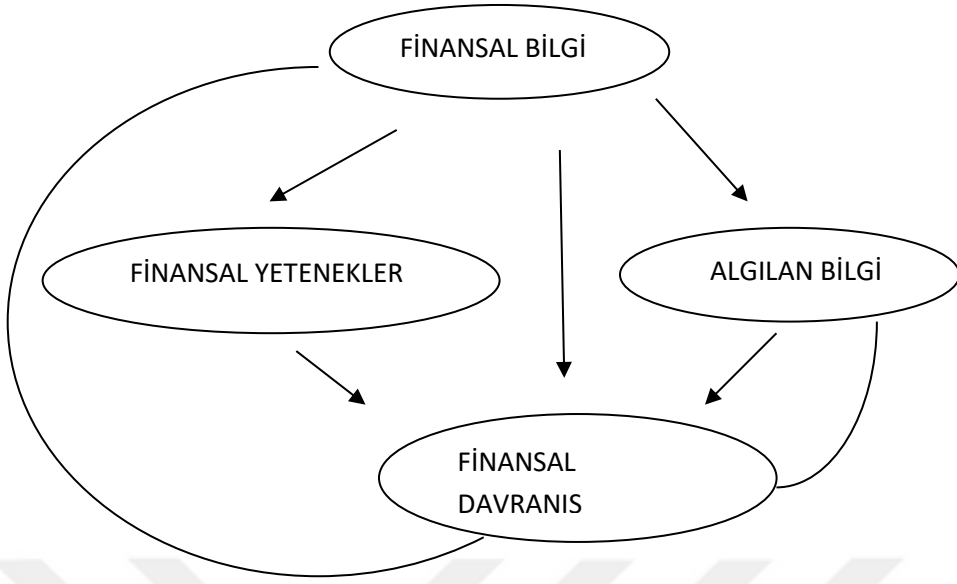
Bu bölümde finansal okuryazarlık kavramının tanımı, finansal okuryazarlığın önemi ve ekonomiye katkıları ve finansal okuryazarlığın geliştirilmesi üzerinde durulacaktır.

2.2.1. Finansal Okuryazarlığın Tanımı

Son yıllarda çokça karşılaştığımız finansal okuryazarlık kavramı hakkında birçok tanım yapılmış olmasına rağmen ortak bir tanımın varlığından bahsedilmemektedir. Yapılan çalışmalar sonucunda yaygın kullanılan tanımları şu şekilde sıralayabiliriz.

Finansal okuryazarlık kavramının tanımı kullanıldığı ülkelere göre değişiklik gösterebildiği gibi araştırmacılar arasında da farklı tanımlanmaktadır. Kanada ve İngiltere’de finansal okuryazarlık yerine “finansal yeterlilik” kavramı kullanılırken, ABD, Avustralya ve diğer ülkeler “finansal okuryazarlık” terimi kullanmaktadır. Bununla birlikte, “ekonomi okuryazarlığı, finansal farkındalık” terimlerinin de bazı ülkelerde finansal okuryazarlık kavramı yerine finans literatüründe yer aldığı söylenebilir (Gerek ve Kurt 2011: 60).

Finansal okuryazarlığın 4 farklı bileşeni vardır bu bileşenler Şekil 2.1. de gösterilmiştir.

Şekil 2.1. Finansal Okuryazarlık Bileşenleri (Dudu 2019)

Finansal okuryazarlıkla ilgili yapılan tanımları Tablo 2.2’de ki gibi özetleyebiliriz.

Tablo 2.2. Finansal Okuryazarlıkla İlgili Tanımlar (Yıldırım 2020)

Schagen ve Lines, 1996	Para kullanımını ile ilgili doğru kararlar verebilme yeteneğidir.
Chen ve Volpe, 1998	Belirsiz ortamlarda finansal olarak doğru kararlar verebilmektir.
Mason ve Wilson, 2000	Kişilerin finansal kavramlar hakkında bilgi sahibi olması, karar verme sürecinde bu bilgilerden faydalanmasıdır.
Vitt ve diğerleri, 2000	Kişinin kendi finansal durumu bilme ve yönetme sürecidir.
Kim, 2001	Bireylerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan finansal bilgilerdir.
Fınra, 2003	Sıradan yatırımcıların sahip olduğu anlayış, piyasa ilkeleri, araçları, organizasyonları ve düzenlemeler bütünüdür.
Moore, 2003	Bireyler finansal okuryazar olarak kabul edilirler. Finansal okuryazarlığın pratik deneyimler sonucunda elde edilen bilgiler olduğu söylenebilir.
National Council on Economic Education (NCEE), 2005	Temel ekonomik ilkelere aşinalıktır.
Worthington, 2006	Genel ekonomik durumların yorumlanabilmesi ve bireyin kendi ekonomik durumunu etkileyecek durumların neler olduğunu kavrayabilmesidir.
Mandell, 2007	Yeni ve karmaşık olanı değerlendirme yeteneği, finansal araçları kullanarak bilinçli kararlar verme hem enstrüman seçiminde hem de kullanım kapsamında uzun vadeli çıkarları için en iyisini yapma şeklinde tanımlanabilir.
ANZ Bank, 2008	Bilgiye dayalı yargılarda bulunma ve para yönetimidir.
Remund, 2010	Bireyin bütçeleme, tasarruf, borç alma ve yatırım gibi anahtar finansal kavramları anlama derecesi ve bireysel finansal durumunu idare etme yeteneğidir.
Atkinson ve Messy, 2012	Doğru finansal kararlar almak ve bireysel refaha ulaşabilmek için gerekli olan farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışların bileşimidir.

2.2.2. Finansal Okuryazarlık İle İlgili Kavramlar

Holzmann, finansal okuryazarlık ile bilgiden beceriye, beceriden tutuma ve tutumdan davranışlara arasında bir ilişki söz konusu olduğunu söylemiştir. Diğer bir ifade ile finansal okuryazarlık, finans bilgisi ile bu bilgi doğrultusunda ki beceri, tutum ve davranışlarının bütünüdür. Holzmann, ayrıca edinilen bilginin tutumları etkilediğini ve oluşan bu tutumların daha sonra çeşitli davranışlar şeklinde ortaya çıktığını ifade etmiştir (Özbek 2019:23).

2.2.2.1. Finansal Bilgi

Finansal bilginin iki boyutu olduğu söylenebilir. Birinci boyutu makroekonomik bilgileri içeren finansal bilgiden; ikinci boyutu ise mikro ekonomik düzeydeki finansal bilgilerden meydana gelmektedir. Makroekonomik finansal bilgiler şu şekilde sıralanabilir: Cari açık, bütçe planları dış ticaret rakamları gibi ekonominin geneline ilişkin finansal bilgilerdir. Mikro ekonomik düzeyde finansal bilgi ise mali yapı ve ekonomiyi etkileyen ya da gelecekte etkilemesi olası olayların araştırıldığı ya da gözlem yoluyla elde edilen metinler, tablolar, şekiller gibi bilgi iletimini sağlayan faktörlerin oluşturduğu gerçekler bütününe ifade eder (Alkaya ve Yağlı 2015: 587).

2.2.2.2. Finansal Tutum

Tutum, bireylerin toplum içerisindeki ve kendi hayatındaki bazı olay ve olgulara yönelik geliştirmiş olduğu psikolojik örgütlenmenin, bireyin davranışları üzerinde etkisidir (Saylan 2019: 44).

OECD/INFE' nin finansal okuryazarlık tanımında, bir bireyin finansal kararlar vermesi konusunda yeterli bilgi ve gerekli davranışa sahip olmasına rağmen, tutumlarının da ilgili kararlar üzerinde etkisi olduğunu kabul etmektedir. Bu nedenle, işletmeler ya da bireyler finansal kararlar verirken kendilerine duydukları özgüveni veya kaygıyı, para karşısındaki tutumlarını ve geleceğe yönelik beklentilerini ölçmek için tutum ifadeleri kullanırlar.

2.2.2.3. Finansal Davranış

Finansal davranış, kısaca kişilerin maddi durumlarına ilişkin aldığı kararlar şeklinde tanımlanabilir (Kanmaz 2018: 15).

Kişiler, sadece çalışma hayatında değil, emekli olduktan sonrada ekonomik olarak güvence sağlamak için kendi varlıklarını ve kişisel gelirlerini etkili bir şekilde kullanmak isteyebilirler. Yaşlı nüfusun düzenli olarak artması ve insan ömrünün uzamasıyla birlikte, iyi yapılmış kişisel finansal planlamanın öneminin de giderek arttığı söylenebilir (Meydan 2019: 5).

Finansal davranış ile ilgili Türkiye’de yapılan araştırma sonuçlarına göre; Kişilerin, bireysel mali durum takibi %48, uzun vadeli hedef belirleme %36, etkin tasarruf ve yatırım alma %30 oranında çıkmıştır. Bu oranların düşük kalması sermaye piyasalarına dâhil olma oranını azaltmakta, sermaye piyasalarının ortaya koyduğu fırsatlardan istenilen seviyede yararlanılmasına engel olmaktadır. Türkiye’de birkaç yıldır kişilere yatırım yapma alışkanlığı kazandırmak için Bireysel Emeklilik Sistemi(BES)’ne %25 devlet katkısı sağlanmaktadır. Bu desteğe rağmen yine de kişilerin yatırım yapma seviyesi istenilen seviyeye ulaşmamıştır. Diğer ülkelerde yapılan araştırma sonuçları Türkiye’den daha yüksek çıkmıştır. Örneğin; Malezya, Almanya ve İngiliz Virgin Adası’nda bu oranlar %80’in üzerine çıkmıştır. Katılımcı kişilerin beklentilerinin karşılık bulmaması sonucunda borçlanmaya yönelme düzeyi en düşük %4 oranla Almanya’da, en yüksek ise %47 oranla Ermenistan’dadır. Ülkemizde ise bu oran %30 seviyelerindedir (Şengüloğlu 2019: 5).

2.2.3. Finansal Okuryazarlığın Göstergeleri

Finansal okuryazarlığın önemi her geçen gün artmaktadır. Küreselleşen dünyada finansal okuryazarlık hem kişiler hem de ekonomiler için gerekli görülmektedir. Kişilerden beklenen finansal okuryazarlık seviyesi finansal alanda uzman olmaları değildir. Finansal okuryazar bir kişinin günlük hayatta karşılaştığı ve aile ekonomisini etkileyecek olaylarda doğru karar alabilecek düzeyde finans bilgisine sahip olması yeterlidir (Taş 2019: 21).

Dolayısıyla, finansal okuryazarın taşıması gereken özellikler şunlardır:

- Parasını doğru değerlendirebilme,
- Finansal sistemin yapısını kavrayabilme,
- Finansal planlar yapabilme,.
- İyi iletişim kurabilme (Yardımcıoğlu ve Yörük 2016: 181-182).

İyi bir finansal okuryazarın sahip olması gereken özelliklere aşağıdakileri de ekleyebiliriz:

- Finansal okuryazar; finansal konularda yeterli bilgiye sahiptir,
- Para ve varlık yönetiminin temel kavramlarına hâkimdir,
- Finansal alandaki bilgisi sayesinde gelecek hakkında öngörülerde bulunur, kararlar alır ve uygulamaya koyar (Eskici 2014: 7-8).

Finansal okuryazar olan kişilerin finansal bilgi, tutum ve davranışları yerine getirmesi beklenmektedir. Bunlar;

Finansal Bilgi kapsamında;

- Dört işlem yapabilmek,
- Enflasyonun satın alma gücünü nasıl etkilediğini anlamak,
- Basit ve bileşik faiz hesabı yapabilmek,
- Risk ve getiri arasındaki ilişkinin varlığından haberdar olmak,
- Riski dağıtmanın faydalarını bilmek (Kaya 2019: 28).

Finansal Tutum kapsamında;

- Uzun vadede tasarruf etmeyi kısa vadede harcamaya tercih etmek,
- Geleceği düşünerek iradeli harcama yapmak,
- Paranın sadece harcamak için değil saklamak için de olduğunu düşünmek (Kaya 2019: 28).

Finansal Davranış kapsamında;

- Satın almadan önce düşünmek,
- Borçları zamanında ödemek,
- Bütçe yapmak,
- Uzun vadeli finansal hedefler belirlemek ve hedeflere ulaşmak için çaba sarf etmek,
- Gelirin yetersiz olduğu durumlarda borç almak (Kaya 2019: 28).

2.2.4. Finansal Okuryazarlığın Önemi

20. yüzyılın sonlarında ve 21. yüzyılın başlarında dünya ekonomisinde özellikle de finansal sistemde çok hızlı gelişmeler ve dönüşümler meydana gelmeye

başlamıştır. 1970'lerde Bretton-Woods sistemindeki değişimler sonucunda sabit döviz kuru politikalarının terkedilemeye başlanmasıyla birlikte finansal piyasalarda volatilitenin artması ve finansal piyasalarda küreselleşmenin meydana gelmesi, piyasalar arası entegrasyonu hızlandırmış ve uluslararası finansal piyasalarda rekabet artmıştır (Yılmaz ve Tuncay, 2012: 345).

Finansal sistemde meydana gelen değişiklikler ve ortaya çıkan yeni finansal araçlar, finansal uygulamalarda değişiklik yaşanmasına neden olmuş ve finansal ürünleri karmaşıklaştırmıştır. Ortaya çıkan bu durum, ekonomik sistem içerisinde finansal kararlar alan bireylerin günlük yaşamlarını etkilemekte ve uzun dönemli planlarına yönelik algı, tutum ve davranışlar üzerinde önemli role sahip olmaktadır. Yani, finansal serbestleşme ve küreselleşme ile finans literatürüne yerleşen finansal okuryazarlık kavramı yaşanan olaylar neticesinde finansal güvenliği tehlikeye giren günümüz birey ve toplumları için son derece önem teşkil eden bir kavram haline gelmiştir (Bekerci 2018: 32).

Finansal okuryazarlık, son yıllarda giderek önem kazanmaya başlamıştır. Finansal okuryazarlık kavramının, 2008 yılında tüm dünyada yaşanan krizden sonra literatürde çok fazla yer almaya başladığı söylenebilir. Bu gelişmenin en önemli nedenleri şöyle sıralanabilir, finansal hizmet sektörlerinde oluşan gelişme ile rekabetin artması, coğrafi sınırların ortadan kalmaya başlaması, demografik değişiklikler, emeklilikte yapılan değişiklikler ve gelişmekte olan dünya piyasalarındaki değişikliklerdir (Güneş 2019: 16).

Finansal yapılarda meydana gelen değişimler ile çeşitlenen finansal araçlar ve uygulamalar, finansal okuryazarlığın öneminin artmasına neden olmuştur. Bu duruma ek olarak kişilerin finansal güvenlik talebinde bulunması finansal okuryazarlığın gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle “sigorta, kredi kartı kullanımı, bireysel emeklilik planları, konut kredileri, tüketici kredileri, finansal verileri izleme ve kayıt altına alma gibi” finansal hizmetlerle ilgili bilgilerin eksiksiz olarak sağlanması önemlidir. Finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması, kişilerin finansal ürünlerin ve hizmetlerin işleyiş şekli hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamakta ve doğru finansal karar almalarında, kişilere destek olmaktadır. Aynı zamanda finansal okuryazarlığın geliştirilmesi, bireylerin finansal sistem ile ilgili daha fazla bilgi sahibi

olabilmesine ve finansal riskleri daha iyi yönetebilmesine olanak sağlamaktadır (Bağlıoğlu 2019: 5).

Kişilerin yaşam standardı hem sahip olduğu finansal kaynaklara hem de bu finansal kaynakları verimli bir şekilde kullanabilmesine bağlıdır. Günümüzde kişilerin hem finansal kaynaklarının yetersiz olduğu hem de bu finansal kaynakların yönetimi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları söylenebilir. Bu nedenle finansal okuryazarlık sadece gelecek dönemlere ilişkin finansal refah için değil, bu gün için de önemlidir (Barmaki 2015: 26).

Finansal okuryazarlık bireylere sadece bankacılık işlemlerinde ya da gelecek planlamalarında değil gerçekleştirileceği tüm tüketim davranışlarında gereklidir. Günümüz mal ve hizmet piyasasında tüketiciler birden çok seçeneğe sahiptir. Bu ürün ve hizmetler arasından kendi ekonomik durumuna en uygun ve azami faydayı sağlayabileceği alternatifini seçmede finansal okuryazarlığın yol gösterici olacağı söylenebilir (Karaağaç 2015: 8).

2.2.5. Finansal Okuryazarlığın Finansal Sistem ve Ekonomiye Katkıları

Finansal okuryazarlığın ekonomiye ve kişilere katkılarını şu şekilde sıralayabiliriz;

Kişilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yükselmesi, finansal kuruluşlardan daha fazla bilgi talep edilmesi neden olacak bu da finansal piyasaların daha şeffaf olmasına neden olacaktır. Böylece hukuki sorunlar ve şikâyetler azalacaktır (Hark 2018: 9).

Finansal okuryazarlık, finansal sistemin sağlıklı işlemesi ve ekonominin gelişebilmesi kapsamında değerlendirildiğinde büyük önem taşımaktadır. Finansal okuryazarlık düzeyi düşük olan kişilerin hatalı finansal kararlar verme olasılığı daha yüksek olacaktır. Ayrıca, finansal okuryazarlığı düşük olan kişiler ve aileler finansal konularda uygun tutum ve davranışlara sahip değildir. Bu nedenle, bazı kişiler aldıkları hatalı finansal kararlar neticesinde zarara uğradıkları için bu durum pek çok bireyin finansal sisteme uzak durmasına neden olabilir. Bu gibi durumlarda finansal sektörlerin hacmi daralmaya uğrar ve reel sektörler negatif yönde etkilenir. Ekonomi alanında, büyümede ve istihdamda azalma görülebilir. Bu durumun tam tersinde ise finansal okuryazarlık sahibi tüketiciler finansal ürün ve hizmetleri daha çok talep eder

ve böylece hem finansal sektörde hem de ekonomi alanında büyüme gerçekleşebilir (Kuyumcu 2018: 44).

Finansal okuryazarlığın diğer bir katkısının ise birey ve aileleri zor günlere hazırlamak olduğu söylenebilir. Finansal okuryazarlık seviyesi yüksek kişiler, yatırımlarını daha da çeşitlendirmesi gerektiğini ve daha fazla tasarruf etmesi gerektiğini kavrayabilmektedirler. Ayrıca finansal okuryazarlar hem aşırı borçlanmadan kaçınırlar, hem de sigorta ürünlerini kullanmayı tercih ederler. Dolayısıyla finansal okuryazar kişiler, tasarruflarını, çeşitlendirmelerini ve uygun sigorta ürünlerini seçme hususunda sıkıntılı süreçlerini daha rahat atlatabilmektedirler (Asan 2019: 13).

Kişilerin finansal okuryazar olmaları, birey ve aile için olduğu kadar finansal sistem ve ekonomi açısından da büyük önem taşır. Kişiler tarafından alınan doğru finansal kararlar, düşük sosyal harcamalara, sağlam, etkili ve rekabetçi piyasaların gelişmesine katkı sağlamakta ve ekonomik büyümeyi desteklemektedir. Örneğin, finansal okuryazarlığın gelişmesi ile birlikte bireysel emeklilik sistemine katılım artabilir. Bireysel emeklilik sisteminin gelişmesiyle, yapılan küçük miktardaki tasarruflar bir araya getirilerek, sağlanan fayda artırılabilir (Sancak 2019: 11).

Finansal okuryazarlık, kayıt dışılığı engellemesinden dolayı da ekonomik açıdan önemlidir. Kişiler finansal okuryazarlık sayesinde kayıt dışı yapılan işlemlerin ekonomiye olan zararının farkında oldukları için, kayıt dışı işlemlerden uzak durma yolunu tercih edeceklerdir.

Finansal konularla ilgili olarak doğru seçimler yapmak için finansal yeterliliğe sahip olan finansal okuryazar bireylerin aşırı ve gereksiz borçlanma, zamanında ödeme yapmama gibi finansal sıkıntılarla karşılaşmaları da muhtemeldir. Fakat bu bireylerin tasarruf yapmak, borçlanmamak veya mevcut borçları zamanında ödemek ve öncelikli ihtiyaçlarını düşünerek harcama yapmak gibi sağlıklı finansal davranışlar sergileme ihtimalleri daha yüksektir (Şahin 2017: 14).

2.2.6. Finansal Okuryazarlığın Geliştirilmesi

Finansal yapılardaki değişimler sonucunda ortaya çıkan finansal yeniliklerin piyasaları belirli bir düzene soktuğu söylenebilir. Bu düzen kişilerin, finansal karar

verirken zorlanmalarına neden olmaktadır, kişilerin zor duruma düşmemeleri için finansal okuryazarlık seviyelerini artırmaları gerekmektedir (Timur 2018: 529).

İngiltere Finansal Hizmetler Otoritesi (FSA), kişilerin finansal okuryazarlığının geliştirilebilmesi için şu özelliklere sahip olması gerektiğini belirtmiştir;

- Kişisel finans yönünden, bilgi teknolojileri ve aritmetik bağlamında becerilerini geliştirmek,
- Paranın nasıl kullanılacağı noktasında bir anlayış geliştirmek,
- Finansal bilgilere nasıl erişileceğini ve bu bilgilerin nasıl yorumlanıp, sorgulanacağını ve değerlendirileceğini öğrenmek,
- Finansal kararların neticeleriyle ilgili tüketici haklarını ve sorumluluklarını bilmek,
- Finansal ihtiyaçlarına uygun çözümleri seçmek için risklerin ve faydaların nasıl tartılacağını öğrenmek (Yıldırım 2020:2 5).

OECD finansal okuryazarlığın geliştirilmesi için şu tavsiyelerde bulunmaktadır;

- Hükümetler ve ilgili tüm paydaşlar, tarafsız, adil ve koordineli finansal eğitimi teşvik etmelidir,
- İnsanların mümkün olduğu kadar erken eğitim alması için finansal eğitim, okulda başlamalıdır,
- Finansal eğitim finans kuruluşlarının iyi yönetiminin bir parçası olmalıdır ki onun hesap verebilirliği ve sorumluluğu teşvik edilmelidir,
- Finansal eğitim açık bir şekilde ticari tavsiyeden ayırt edilmeli ve finans kuruluşlarının personeli için davranış kuralları geliştirilmelidir,
- Finansal kuruluşlar potansiyel olarak önemli finansal sonuçları olan özellikle uzun vadeli taahhütlerin ya da finansal hizmetlerin müşterilerin anlayıp yorumlayabileceği şekilde kontrol etmeleri teşvik edilmelidir ve küçük baskılar, anlaşılması zor belgelerin önüne geçilmelidir,
- Finansal eğitim programları özellikle temel tasarruflar, borç, sigorta veya emeklilik gibi önemli yaşam planlama yönleri üzerinde odaklanmalıdır,

- Programlar mümkün olduğunca kişiselleştirilmiş ve uygun olduğunda belirli grupları hedefleyen finansal kapasite geliştirmeye yönelik olmalıdır,
- Gelecek emeklileri, mevcut kamu ve özel emeklilik planlarının finansal yeterliliğini değerlendirmek için ihtiyacın farkında olmalıdır,
- Yüksek riskli konularda (örneğin dolandırıcılık gibi), finansal müşteriler için ulusal kampanyalar, belirli Web siteleri, ücretsiz bilgi hizmetleri ve uyarı sistemleri teşvik edilmelidir (Elvan 2014: 25).

2.2.7. Literatür Taraması

Finansal okuryazarlık üzerine tartışmaların, çalışmaların ve araştırmaların özellikle son yıllarda yoğunlaştığı görülmektedir.

Dünyada finansal okuryazarlık ile ilgili yapılan araştırmalar şu şekildedir;

Chen ve Volpe 1998 yılında ABD'deki çeşitli üniversitelerde yaptıkları araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerinin yetersiz olduğu sonucuna varmışlardır (Karaağaç 2015: 22).

Lusardi ve Mitchell 2011 yılında finansal okuryazar olmama durumunun herhangi bir ülkenin ekonomisinin gelişmişlik seviyesinden bağımsız olarak hem piyasa mekanizmasının gelişmiş olduğu Almanya, Hollanda, Japonya, Yeni Zelanda gibi ülkelerde hem de Rusya gibi daha istikrarsız piyasalara sahip ülkelerde yaygın olduğu sonucuna varmıştır (Lusardi ve Mitchell 2011: 503).

OECD'nin PISA (Program for International Student Assessment) 2012 kapsamında 13 OECD üyesi ülke ve 5 OECD ortağı ülkedeki öğrencilerin finansal okuryazarlık durumunu ortaya koymak için finansal okuryazarlık skoru belirleme araştırmasında en yüksek ortalamaya sahip üç ülke/bölge sırasıyla Çin (Şangay), Belçika (Flaman bölgesi) ve Estonya olmuştur. Skoru en düşük üç ülke ise sırasıyla Slovakya, İtalya ve Kolombiya olmuştur (Karaağaç 2015: 21).

2012 yılında VISA şirketi tarafından 28 ülkede yapılan Uluslararası Finansal Okuryazarlık Barometresini belirleme çalışması sonucunda ilk beş ülke Brezilya, Meksika, Avustralya, ABD ve Kanada şeklinde sıralanmıştır. Son beş sırada yer alan ülkeler ise sırasıyla Fas, Güney Afrika Cumhuriyeti, Vietnam, Endonezya ve Pakistan'dır (Karaağaç 2015: 22).

Xu ve Zia 2012 yılında Dünya Bankası için yapılan çalışmada Dünyada Finansal Okuryazarlık araştırmasında ülkelere gelişmişlik ve gelir düzeylerine göre yaklaşmışlardır. Araştırma sonucunda yüksek gelire sahip ülkeler ve düşük gelire sahip ülkeler olarak bir ayırım yaptıklarında yüksek gelirli ülkelerde finansal okuryazarlık düzeyinin bireylerin borç ve mortgage durumlarını, emeklilik planlarını ve yatırım davranışlarını etkilediği sonucuna varmışlardır (Xu ve Zia 2012: 42).

Finansal okuryazarlık ile ilgili Türkiye’de yapılan çalışmalar şu şekilde özetlenebilir;

Akyol C.(2010), hepsi özel banka personeli olan 375 kişiye anket çalışması yapmıştır. Sonuç olarak banka personelinin finansal davranış ve finansal farkındalık açısından iyi düzeyde oldukları ancak finansal okuryazarlık olarak kendilerini biraz daha geliştirmeleri gerektiği ifade edilmiştir (Şengüloğlu 2019: 29).

Öztürk (2014), Süleyman Demirel Üniversitesinde görevli akademik personelin finansal okuryazarlık düzeylerini tespit etmek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Bu çalışma neticesinde anket yapılan akademik personelin yeterli seviyede finansal okuryazar olduğu anlaşılmıştır. Ancak finansal okuryazarlık seviyesi yeterli olsa bile finansal eğitimlerin devam etmesi gerektiği kanısına varmıştır (Şengüloğlu,2019: 30).

Gündüzalp (2018) hane halkının borçlanma eğilimlerini; finansal yönetim, finansal okuryazarlık, demografik yapı gibi alanlar üzerinden araştırmıştır. Yapılan bu araştırmanın sonucunda finansal okuryazarlık seviyesi düşük olan kişilerin şahsi borçlanmalarının yüksek seyrettiği görülmüştür. Ayrıca finansal okuryazarlığın düşük olmasının para yönetimi açısından da hane halkı açısından da olumsuz durumlara sebebiyet verdiği anlaşılmaktadır (Şengüloğlu 2019: 33).

Bu alanda yapılan çalışmalar tablodaki gibi özetlenebilir

Tablo 2.3. Araştırmaya İlgili Literatür Sonuçları (Hark 2018)

Yazar(lar), Yıl	Çalışma Örneklemi	Sonuç
Beal ve Delpachitra, 2003	Avustralya’da Southern Queensland Üniversitesi birinci sınıf öğrencileri	Öğrencilerin üniversiteyi kazanmadan önce finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olması nedeniyle birinci sınıftaki öğrencilerin finansal okuryazarlık oranlarının da düşük olduğu sonucuna varılmıştır.
Lusardi ve Mitchell, 2005	Amerikan vatandaşları	Çalışmanın sonucuna göre Amerikada yaşayan kadınların, azınlıkların ve üniversite mezunu olmayanların finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.
Volpe vd., 2006	King of Pension Funds veri tabanından rastgele seçilen ABD şirketleri çalışanları	Söz konusu şirket çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır.
Jorgensen, 2007	Tennessee, Nevada, Oklohoma, Güney Dakota, Idaho ve Virginia’da yaşayan lisans ve yüksek lisans öğrencileri	Çalışmaya katılan öğrencilerin (18-35 yaş) finansal okuryazarlık oranlarının düşük olduğu ve finansal okuryazarlık düzeyi ile eğitim arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna varılmış yani eğitim seviyesi arttıkça finansal okuryazarlık oranı yükselmektedir.
Altıntaş, 2009	Ankara’daki vakıf üniversitelerinde çalışan, ekonomi ve finans konusunda eğitim almamış personeller	Çalışma sonucunda, söz konusu çalışanların bireysel emeklilik ve yatırım fonları konusunda finansal okuryazarlık oranlarının düşük olduğu belirlenmiştir. Söz konusu çalışanların bu fonları aracı kurumların yönlendirmesi sonucunda kullanmaya başladıkları sonucuna varılmıştır.
Abreu ve Mendes, 2010	Portekiz’de ikamet eden yatırımcılar	Çalışma sonucunda, yatırımcıların eğitim düzeyi arttıkça finansal okuryazarlık düzeyinin yükseldiği sonucuna varılmıştır.
Temizel ve Bayram, 2011	Anadolu Üniversitesi İİBF öğrencileri	Çalışmanın sonucuna göre öğrencilerin finansal karar alabilmek için ailelerinden yardım aldıkları sonucuna varılmıştır. Çalışmanın diğer sonucunda ise öğrenciler kendi finansal durumlarını yönetmekte başarılı olduklarını düşünmektedir.
Ansong ve Gyensare, 2012	Gana devlet üniversitelerinde hem okuyup hem çalışan lisans ve lisansüstü öğrencileri	Katılımcıların demografik özelliklerinden yaş, çalışma yılı ve ailesinin eğitim seviyesi ile finansal okuryazarlık arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur.
Louw vd., 2013	Güney Afrika’daki üniversitelerin 3. Sınıfında okuyan öğrenciler	Ailelerinden maddi destek alan öğrencilerin finansal okuryazarlık oranlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 2.3 (devamı). Araştırmaya İlgili Literatür Sonuçları (Hark 2018)

Cameron vd., 2013	Yeni Zelanda, Hamilton'daki lise öğrencileri	Çalışmaya katılan öğrencilerden akademik başarıları ve gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri de düşüktür.
Alkaya ve Yağlı, 2015	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF bölümünde okuyan öğrenciler	Çalışmaya katılan öğrencilerin %78,4'ünün olumlu finansal davranış gösterdiği %66,5'inin ise finansal tutumlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.
Özen ve Kaya, 2015	Uşak Üniversitesi öğrencileri	Çalışmaya katılan öğrencilerin genel finansal okuryazarlık oranı %41 bulunmuştur. Finansal konularda eğitim veren fakültelerde okuyan öğrencilerin diğer fakülte öğrencilerine göre finansal okuryazarlık seviyeleri yüksek çıkmıştır. Çalışmanın sonucuna göre kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.
Öztürk ve Demir, 2015	Süleyman Demirel Üniversitesi akademik personeli	Akademik personelin finansal okuryazarlık seviyesinin yeterli olduğu ancak finansal eğitime ihtiyaç duydukları sonucuna varılmıştır.
Sarıgül, 2015	Konya Mevlana Üniversitesi öğrencileri	Çalışmanın amacı ölçek geliştirme olup yapılan faktör analizi sonucunda açıklayıcı dört faktörün olduğu belirtilmiş olup, bu faktörler harcama, tutum, algı ve ilgi olarak açıklanmıştır.
Baysa ve Karaca, 2016	Tokat'ta bireysel, ticari ve tarımsal olarak sınıflandırılmış banka müşterileri	Çalışmaya katılan banka müşterileri arasında finansal okuryazarlık oranı en yüksek olan grup ticari olarak sınıflandırılan grup olurken en düşük okuryazarlık oranına sahip grup ise tarımsal sınıf olarak adlandırılan tarımsal sınıftaki müşteriler olarak belirlenmiştir.
Biçer ve Altan, 2016	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencileri	Çalışmaya katılan öğrencilerden finansal eğitim alanların okuryazarlık oranlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.
Ateş vd., 2016	Bireysel hisse senedi yatırımcıları	Çalışmaya katılan yatırımcıların yarısının finansal okuryazarlık oranlarının düşük olduğu ve yatırımcıların bilgi kaynağı olarak aile ve arkadaşlarından bilgi aldıkları sonucuna varılmıştır.
Demir vd., 2017	Elazığ'da yaşayan ve Z kuşağı olarak nitelendirilen bireyler	Çalışmaya katılan bireylerin temel düzeyde finansal okuryazarlık bilgisine sahip oldukları ancak ileri düzeyde finansal bilgi gerektiren konularda yetersiz oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Z kuşağı erkeklerin finansal okuryazarlık düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.
Başarı ve Sarihan, 2017	Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi öğrencileri	Çalışmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık oranı %58 olarak belirlenmiştir. Çalışma sonucuna göre öğrencilerin en başarılı olduğu alan bireysel bankacılık olurken en başarısız oldukları alan ise finansal matematik olarak tespit edilmiştir. Diğer bir sonuçta ise erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.
Brent ve Ward, 2017	Avustralya, Melbourne'de yaşayan ev sahipleri	Enerjiyi verimli kullanma ile finansal okuryazarlığın incelendiği çalışmada, çalışmaya katılan katılımcıların evlerinde enerji kullanımı ile finansal okuryazarlık arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı E-fatura mükelleflerinin finansal okur yazarlık düzeylerinin tespit edilmesidir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Gaziantep, İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Kayseri, Samsun, Trabzon, Erzurum, Manisa, Antalya, Konya, Sivas illerinde faaliyet gösteren E-fatura mükellefleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde, kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenen 1500 e- fatura mükellefine dağıtılan anketlerden 1220 tane geri dönüş sağlanmış olup yapılan incelemeler sonucunda 1000 anket kullanılmaya uygun bulunmuştur.

Tablo 3.1. Belli Evrenler İçin Kabul Edilebilir Örnek Büyüklükleri (Bozkulak 2019).

Evrn Büyüküğü	100	200	250	500	750	1200	5000	10000000
Örneklm Sayısı	80	132	152	217	254	291	357	384

Evrende, %95'lik güvenilirlik esas alınarak %5'lik hata varsayılmıştır. Örneklem büyüklüğünün kabul edilebilir olması çalışma için yeterli olmaktadır. Tablo 3.1'de görüldüğü üzere elde edilen veri sayısı analizler için yeterli gelmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada kullanılacak veriler anket formu ile elde edilmiştir. İki kısımdan oluşan anket formunun birinci kısmı demografik özelliklerle ilgili sorular ve tasarruflara yönelik sorulardan oluşmaktadır. Anketin ikinci kısmında ise E-Fatura Mükelleflerinin finansal bilgi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanan 5'li likert formunda sorular yer almaktadır. Ankete katılanlardan soruları kendilerine uygun gördükleri cevapları vermeleri istenmiş olup soruların cevapları ise 1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum, şeklinde oluşan Beşli Likert Derecelemesi kullanılmıştır.

3.4. Veri Analizi

Araştırmada veri analizi SPSS paket programı ile yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde, ortama gibi tanımlayıcı istatistik testleri yapılmıştır. Verilerin normallik testi yapılmış olup Skewness değeri -,925 Kurtosis değeri -,696 bulunmuştur. Tabachnick and Fidell, (2013: 80-81) bu değerlerin +1,5 ile -1,5 arasında olduğunda verilerin normal dağıldığını kabul etmektedir bu verilere göre verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir. Veriler normal dağıldığı için Independent Sample T- Test ve One Way Anova ve Tukey analizleri yapılmıştır. Geçerlik ve güvenilirliğin test edilmesi amacı ile Cronbach alfa katsayıları hesaplanmıştır. Çalışmanın güvenilirlik testi yapılmış Cronbach Alpha değeri 0,829 bulunmuştur. Geçerlilik testinde iç güvenilirlik testi uygulanmış sorular uzman kişilere gösterilmiş ve soruların geçerliliği test edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Tablo 4.1. Cinsiyet

Cinsiyet		
Değişkenler	Sayı	Yüzde
Kadın	412	41,2
Erkek	588	58,8
Toplam	1000	100

Araştırmaya katılan E-fatura mükelleflerinin cinsiyet dağılımlarına bakıldığında katılımcıların % 41,2'si kadın %58,8'i erkek katılımcılardan oluşmaktadır.

Tablo 4.2. Yaş

Yaş		
Değişkenler	Sayı	Yüzde
20-29	142	14,2
30-39	429	42,9
40-49	270	27,0
50-59	159	15,9
60 ve üzeri	0	
Toplam	1000	100

Araştırmaya katılan E-fatura mükelleflerinin yaş grubu dağılımına bakıldığında %14,2'si 20-29 yaş, %42,9'u 30-39 yaş, %27'si 40-49 yaş, %15,9'u 50-59 yaş grubundan oluşmaktadır. Araştırmaya katılanlar arasında 60 yaş ve üzeri katılımcı olmamıştır.

Tablo 4.3. Medeni Durum

Medeni Durum		
Değişkenler	Sayı	Yüzde
Evli	817	81,7
Bekar	183	18,3
Toplam	1000	100,0

Araştırmaya katılan E-fatura mükelleflerinin medeni durumlarının dağılımlarına bakıldığında katılımcıların % 81,7'sinin evli %18,3'nün bekar olduğu görülmektedir.

Tablo 4.4. Çocuk Sayısı

Çocuk Sayısı		
Değişkenler	Sayı	Yüzde
0	249	24,9
1	191	19,1
2	381	38,1
3	140	14,0
4 ve Üzeri	39	3,9
Toplam	1000	100,0

Araştırmaya katılan E-fatura mükelleflerinin çocuk sayısı dağılımına bakıldığında %24,9'unun çocuk sahibi olmadığı görülmektedir, %19,1'nin bir çocuğu olduğu görülürken, %38,1'inin iki çocuğu, %14'ünün üç çocuğu olduğu görülmektedir. % 3,9'nun ise dört çocuk ve üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 4.5. Eğitim

Eğitim		
Değişkenler	Sayı	Yüzde
İlkokul	47	4,7
Lise	444	44,4
Önlisans	139	13,9
Üniversite	252	25,2
Yüksek Lisans	118	11,8
Toplam	1000	100,0

Araştırmaya katılan E-fatura mükelleflerinin eğitim durumuna bakıldığında %4,7'sinin ilkokul mezunu, %44,4'ünün lise mezunu, %13,9'unun önlisans mezunu, %25,2'sinin üniversite mezunu, %11,8'sinin yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 4.6. Aylık Gelir

Aylık Gelir		
Değişkenler	Sayı	Yüzde
4000-6999	471	47,1
7000-9999	132	13,2
10000-12999	149	14,9
13000-15999	113	11,3
16000 ve Üzeri	135	13,5
Toplam	1000	100,0

Araştırmaya katılan E-fatura mükelleflerinin gelir durumuna bakıldığında aylık gelir düzeyi %47,1inin 4000-6999 lira arasında, %13,2'sinin 7000-9999 lira arasında, %14,9'unun 10000-12999 lira arasında, %11,3'ünün 13000-15999 lira arasında, %13,5'inin ise 16000 lira ve üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 4.7. İşletme Türü

İşletme Türü		
Değişkenler	Sayı	Yüzde
Ticaret	637	63,7
Üretim	66	6,6
Hizmet	297	29,7
Toplam	1000	100,0

Araştırmaya katılan E-fatura mükelleflerinin işletme türlerine bakıldığında %63,7'si ticaret işletmesi %6,6'sı üretim işletmesi, %29,7'sin ise hizmet işletmesidir.

Tablo 4.8. İnternet Bankacılığı Kullanımı

İnternet Bankacılığı Kullanımı		
Değişkenler	Sayı	Yüzde
Evet	950	95,0
Hayır	50	5,0
Toplam	1000	100,0

Araştırmaya katılan E-fatura mükelleflerinin %95'i internet bankacılığı kullanırken %5'inin internet bankacılığı kullanmadığı görülmektedir.

Tablo 4.9. Finansal Eğitim

Finansal Eğitim		
Değişkenler	Sayı	Yüzde
Evet	352	35,2
Hayır	648	64,8
Toplam	1000	100,0

Araştırmaya katılan E-fatura mükelleflerinin %35,2'si finansal eğitim aldığını belirtirken %64,8'i finansal eğitim almadığını belirtmiştir.

Tablo 4.10. Aylık Tasarruf Yüzdesi

Aylık Tasarruf Yüzdesi		
Değişkenler	Sayı	Yüzde
Tasarruf Yapmıyorum	388	38,8
%0-5	226	22,6
%6-10	215	21,5
%11-15	132	13,2
%16 ve Üzeri	39	3,9
Toplam	1000	100,0

Araştırmaya katılan E-fatura mükelleflerinin tasarruf yapıp yapmadıklarına bakıldığında tasarruf yapmayan mükelleflerin oranın %38,8 olduğu görülmektedir. % 0-5 arası tasarruf yapan mükelleflerin oranının %22,6 olduğu görülürken, %6-10 arası tasarruf yapan mükelleflerin oranı %21,5'tir. %11-15 arası tasarruf yaptığını söyleyen mükelleflerin oranının %13,2 olduğu görülmektedir, %16 ve üzeri tasarruf yapan mükelleflerin oranının ise %3,9 olduğu görülmektedir.

Tablo 4.11. Pay Senedi Yatırımı

Pay Senedi Yatırımı		
Değişkenler	Sayı	Yüzde
Evet	43	4,3
Hayır	957	95,7
Toplam	1000	100,0

Araştırmaya katılan E-fatura mükelleflerinin pay senedi yatırımı yapıp yapmadıklarına bakıldığından katılımcıların % 4,3'ü pay senedi yatırımı yaptığını söylerken %95,7'si pay senedi yatırımı yapmadığını söylemektedir.

Tablo 4.12. Bireysel Emeklilik Sistemi

Bireysel Emeklilik Sistemi		
Değişkenler	Sayı	Yüzde
Evet	478	47,8
Hayır	522	52,2
Toplam	1000	100,0

Araştırmaya katılan E-fatura mükelleflerinin bireysel emeklilik sistemine dahil olup olmadıklarına bakıldığında katılımcıların %47,8'inin bireysel emeklilik sistemine dahil olduğu görülürken katılımcıların %52,2'sinin bireysel emeklilik sistemine dahil olmadıkları görülmektedir

Tablo 4.13. Kredi Kullanımı

Kredi Kullanımı		
Değişkenler	Sayı	Yüzde
Evet	1000	100
Hayır	0	0
Toplam	1000	100,0

Araştırmaya katılan E-fatura mükelleflerinin kredi kullanım durumlarının belirlenmesi için sorulan soruya verilen cevaplara göre E- fatura mükelleflerinin tamamı belirli miktarda kredi kullanmaktadır.

Tablo 4.14. Yıllık Ortalama Kredi Kullanımı

Yıllık Ortalama Kredi Kullanımı		
Değişkenler	Sayı	Yüzde
1000-199999	469	46,9
200000-399999	379	37,9
400000-599999	61	6,1
600000-799999	13	1,3
800000 ve Üzeri	78	7,8
Toplam	1000	100

Araştırmaya katılan E-fatura mükelleflerinin yıllık ortalama kredi kullanım oranlarının belirlenmesi için sorulan soruya verilen cevaplara göre: 1000-199999 lira arasında kredi kullanan mükelleflerin oranı %46,9 olarak gerçekleşmiştir. 200000-399999 lira arasında kredi kullanan mükelleflerin oranı %37,9 iken 400000-599999 lira arasında kredi kullanan mükelleflerin oranı yüzde 6,1 olarak gerçekleşmiştir. 600000-799999 lira arasında kredi kullanan mükelleflerin oranı % 1,3 iken 800000 bin ve üzeri kredi kullanan mükelleflerin oranının ise %7,8 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Faktör Analizi:

Anket sorularına katılımcıların vermiş oldukları cevapları belli başlıklar altında toplamak amacıyla faktör analizinden yararlanılmıştır. Bu analiz birden fazla değişkeni bir araya getirerek belli gruplar oluşturmamızı sağlar.

Tablo 4.15. KMO and Bartlett's Test uygulaması

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		0,634
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	4167,585
	df	561
	Sig.	0

Tablo 4.15' te görüldüğü üzere KMO and Bartlett's Test uygulamasında sig değeri $0,000 < 0,05$ olduğundan Bartlett's Testi anlamlıdır. Yani değişkenler arasında yüksek korelasyon bulunmaktadır. KMO katsayısı 0,634 olduğu için faktör analizi yapmaya uygun bir veri seti olduğu söylenebilir.

Çalışmada kullanılan anket oluşturulurken Doç. Dr. Selahattin KOÇ, Uğur ÇAYKARA ve Deniz ÇUBUKLU'nun Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin Finansal Bilgi ve Algı Düzeylerinin Test Edilmesi: Sivas İli Örneği makalesinden örnek anket alınmıştır. Var olan ölçeğe işletme türünün, kredi kullanımının ve kredi kullanılıyorsa kullanılan kredinin miktarının belirlenmesi için 3 soru eklenmiştir. Bu soruların eklenmesindeki amaç finansal okuryazarlık oranlarının işletme türlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi ve kredi kullanımında finansal okur yazarlığının etkisinin tespit edilmesidir. Ölçeğe eklenen bu 3 soru sonucunda anketin geçerliliği ve güvenilirliği test etmek için 200 kişiye anket uygulanmış Cronbach Alpha değeri 0,829 bulunmuştur. Geçerlilik testinde iç güvenilirlik testi uygulanmış sorular uzman kişilere gösterilmiş ve soruların geçerliliği test edilmiştir.

Faktör analizine göre dönüşümlü faktör yükleri hesaplanarak maddelere yapılan analizler sonucunda, ölçeğin 20 maddeden ve 4 faktörden oluştuğu görülmektedir. Dönüşümlü faktör yüklerinden faydalanılarak faktörlerdeki maddelerin taşıdıkları anlamlar sırasıyla şu şekildedir;

- Finans Bilgisi
- Makroekonomi Bilgisi
- Alternatif Yatırım Araçları
- Girişimcilik Bilgisi

Tablo 4.16. Faktör Grupları

FAKTÖRLER	İLGİLİ ANKET SORUSU
FİNANS BİLGİSİ	S12) Uzun vadeli kredi kullanmak kısa vadeli kredi kullanmaktan daha maliyetlidir. S13) IBAN uluslararası banka hesap numarasıdır. S14) İnternet Bankacılığı yardımı ile kredi başvurusu yapılabilir. S18) SGK Türkiye'deki çalışanların bağlı oldukları sağlık güvencesi kurumudur. S20) BES özel bir emeklilik sistemidir. S21) Öz sermaye, toplam varlıklarla borçlar arasındaki farktır. S22) Bilanço, belirli bir tarihteki varlıkları, borçları ve öz sermayeyi gösterir. S31) Her iş yeri sahibi vergi dairesine kayıt yaptırmak zorundadır. S32) Bir "Vergi Yılı" 1 Ocak'ta başlayıp, 31 Aralık'ta sona erer.
MAKROEKONOMİ BİLGİSİ	S1) Enflasyon paranın satın alma gücünü azaltır. S8) Türkiye'de altının fiyatını belirleyen diğer bir kalem "dolar kuru"dur. S11) Tüm bankalar aynı işlem ücreti ile çalışırlar. S24) Nakit sıkıntısı çeken şirket kesinlikle zarar etmiştir. S29) Türkiye'de KDV oranı bütün ürünlerde %18 olarak uygulanmaktadır.
ALTERNATİF YATIRIM ARAÇLARI	S28) Döviz bir tasarruf aracıdır. S33) Forex piyasalarını bilirim ve yakından takip ederim. S34) Kripto para piyasalarını bilirim ve yakından takip ederim.
GİRİŞİMCİLİK BİLGİSİ	S3) Enflasyon oranı piyasada ki kredi faiz oranından yüksek ise kredi kullanmak avantajlıdır. S26) Türkiye'deki menkul kıymetler borsasının adı Borsa İstanbul'dur.

Demografik Özellikler ve Faktörlerin Birbirleri ile Olan İlişkisi

Çalışmaya katılan katılımcıların demografik özellikleri ile belli başlıklar altında toplanan faktörlerin arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile %1 ve %5 önem seviyesinde test edilmiştir. (Tablolarda yer alan ** sembolü %1 önem seviyesini, * sembolü %5 önem seviyesini tanımlamaktadır)

Tablo 4.17. Eğitim Düzeyi ve Finans Bilgisi Faktörü İlişkisi

Korelasyon				
			Eğitim Düzeyi	Finans Bilgisi
Pearson Correlation	Eğitim Düzeyi	Correlation Coefficient	1	,054*
		Sig. (2-tailed)		,091
		N	1000	1000
*. Correlation is significant at the 0,05 level (2-tailed).				

Eğitim düzeyi ile finans bilgisi arasındaki ilişkinin $R=0,54$ olması, eğitim düzeyi ile finans bilgisi arasında pozitif yönde ve %5 önem seviyesinde anlamlı bir ilişkili olduğunu göstermektedir. Yani katılımcıların eğitim düzeyleri arttıkça finans bilgileride arttığı söylenebilir.

Tablo 4.18. Eğitim Düzeyi ve Alternatif Yatırım Araçları Faktörü İlişkisi

Korelasyon				
			Eğitim Düzeyi	Alternatif Yatırım
Pearson Correlation	Eğitim Düzeyi	Correlation Coefficient	1	,186**
		Sig. (2-tailed)		,000
		N	1000	1000
**. Correlation is significant at the 0,01 level (2-tailed).				

Eğitim düzeyi ile alternatif yatırım araçları arasındaki ilişkinin $R=,186$ olması, eğitim düzeyi ile alternatif yatırım araçları arasında pozitif yönde ve %1 önem seviyesinde anlamlı bir ilişkili olduğunu göstermektedir. Yani katılımcıların eğitim düzeyleri arttıkça alternatif yatırım araçlarını kullanmalarının arttığı söylenebilir.

Tablo 4.19. Eğitim Düzeyi ve Girişimcilik Faktörü İlişkisi

Korelasyon				
			Eğitim Düzeyi	Girişimcilik
Pearson Correlation	Eğitim Düzeyi	Correlation Coefficient	1	,153**
		Sig. (2-tailed)		,000
		N	1000	1000
**. Correlation is significant at the 0,01 level (2-tailed).				

Eğitim düzeyi ile girişimcilik arasındaki ilişkinin $R=,153$ olması, eğitim düzeyi ile girişimcilik arasında pozitif yönde ve %1 önem seviyesinde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yani katılımcıların eğitim düzeyleri arttıkça girişimcilik seviyelerinin arttığı söylenebilir.

Tablo 4.20. Eğitim Düzeyi Makroekonomik Bilgi Faktörü İlişkisi

Korelasyon				
			Eğitim Düzeyi	Alternatif Yatırım
Pearson Correlation	Eğitim Düzeyi	Correlation Coefficient	1	,011**
		Sig. (2-tailed)		,738
		N	1000	1000
**. Correlation is significant at the 0,01 level (2-tailed).				

Eğitim düzeyi ile makroekonomik bilgi ilişkisi $R=,011$ olması, eğitim düzeyi ile makroekonomik bilgi arasında pozitif yönde ve %1 önem seviyesinde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yani katılımcıların eğitim düzeyleri arttıkça makroekonomik bilgi seviyelerinin arttığı söylenebilir.

Tablo 4.21. Yaş ile Alternatif Yatırım Araçları Faktörü İlişkisi

Korelasyon				
			Yaş	Alternatif Yatırım
Pearson Correlation	Yaş	Correlation Coefficient	1	,192**
		Sig. (2-tailed)		,000
		N	1000	1000
**. Correlation is significant at the 0,01 level (2-tailed).				

Yaş ile alternatif yatırım araçları ilişkisinin $R=,192$ olması, yaş ile alternatif yatırım araçları bilgisi arasında pozitif yönde ve %1 önem seviyesinde anlamlı bir ilişkili olduğunu göstermektedir. Yani katılımcıların yaşları ilerledikçe alternatif yatırım araçlarını kullanma durumlarının arttığı söylenebilir.

Tablo 4.22. Yaş ile Finansal Bilgi Faktörü İlişkisi

Korelasyon				
			Yaş	Finansal Bilgi Faktörü
Pearson Correlation	Yaş	Correlation Coefficient	1	,355**
		Sig. (2-tailed)		,000
		N	1000	1000
**. Correlation is significant at the 0,01 level (2-tailed).				

Yaş ile finansal bilgi faktörü ilişkisinin $R=,355$ çıkması, yaş ile finansal bilgi faktörü arasında pozitif yönde ve %1 önem seviyesinde anlamlı bir ilişkili olduğunu göstermektedir. Yani katılımcıların yaşları ilerledikçe finansal bilgi seviyelerinin arttığı söylenebilir.

Tablo 4.23. Yaş ile Girişimcilik Faktörü İlişkisi

Korelasyon				
			Yaş	Girişimcilik Faktörü
Pearson Correlation	Yaş	Correlation Coefficient	1	-,219**
		Sig. (2-tailed)		,000
		N	1000	1000
**. Correlation is significant at the 0,01 level (2-tailed).				

Yaş ile girişimcilik faktörü ilişkisinin $R=-,219$ çıkması, yaş ile girişimcilik bilgisi faktörü arasında negatif yönde ve %1 önem seviyesinde anlamlı bir ilişkili olduğunu göstermektedir. Yani katılımcıların yaşları ilerledikçe girişimcilik konusunda daha dikkatli davrandıkları söylenebilir.

Tablo 4.24. Yaş ile Makroekonomik Bilgi Faktörü İlişkisi

Korelasyon				
			Yaş	Makroekonomik Bilgi
Pearson Correlation	Yaş	Correlation Coefficient	1	,149**
		Sig. (2-tailed)		,000
		N	1000	1000
**. Correlation is significant at the 0,01 level (2-tailed).				

Yaş ile makroekonomik bilgi faktörü ilişkisinin $R=,149$ çıkması, yaş ile makroekonomik bilgi faktörü arasında pozitif yönde ve %1 önem seviyesinde anlamlı bir ilişkili olduğunu göstermektedir. Yani katılımcıların yaşları ilerledikçe makroekonomik bilgilerinin arttığı söylenebilir.

Independent Sample T-Testi'ne Göre Analizler

T-testi analizlerinde, demografik özellikler olan medeni durum, internet bankacılığı kullanımı, finansal eğitim, cinsiyet ve bes katılımlarına göre finans bilgisi,

makroekonomi bilgisi, tasarruf bilgisi ve girişimcilik bilgisi arasında fark olup olmadığı hipotezler belirlenerek %5 önem seviyesinde test edilmiştir. Bağımsız örneklem t testi belki de sosyal bilimlerde en sık kullanılan analiz türüdür. Bu test ile farklı anakütlelerin ortalamalarının farklılığı test edilir. Başka bir deyişle, bir değişkenin farklı gruplar arasında değişip değişmediği test edilir. Kadın ve erkekler arasındaki fark, ilaç kullanan hastalar ve kullanmayan hastalar arasındaki fark, evli ve bekar olanlar arasındaki fark buna örnek teşkil eder.

Tablo 4.25. Finansal Eğitim ve Eğitim Düzeyi İlişkisi

Finansal Eğitim	N	Ort.	Ss	t	P
EVET	352	3,49	1,181	11,400	0,001
HAYIR	648	2,66	1,046	10,997	0.001

H_0 : Finansal eğitimin eğitim düzeyine etkisi yoktur.

H_1 : Finansal eğitimin eğitim düzeyine etkisi vardır.

Finansal eğitimin, eğitim düzeyi ile ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,001<0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre finansal eğitim ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu sonuca göre H_0 hipotezi reddedilerek H_1 hipotezi kabul edilir. Buna göre finansal eğitimin eğitim düzeyi ile ilişkisinin olduğu söylenebilir.

Tablo 4.26. Finansal Eğitim ve Bes Katılım İlişkisi

Finansal Eğitim	N	Ort.	Ss	t	P
EVET	352	1,30	,461	-10,733	0,001
HAYIR	648	1,64	,480	-10,866	0,001

H_0 : Finansal eğitimin bes katılımına etkisi yoktur.

H_1 : Finansal eğitimin bes katılımına etkisi vardır.

Finasal eğitimin, bes katılımı ile ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,001<0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre finansal eğitim ile bes katılımı arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu sonuca göre H_0 hipotezi reddedilerek H_1 hipotezi kabul edilir. Buna göre finansal eğitim ile bes katılımı arasında bir ilişkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 4.27. Finansal Eğitim ve Tasarruf İlişkisi

Finansal Eğitim	N	Ort.	Ss	t	P
EVET	352	2,68	1,156	9,488	0,001
HAYIR	648	1,95	1,147	9,465	0,001

H_0 : Finansal eğitimin tasarruf yapmaya etkisi yoktur.

H_1 : Finansal eğitimin tasarruf yapmaya etkisi vardır.

Finasal eğitim ile tasarruf arasında bir ilişkinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,001<0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre finansal eğitim ile, yapılan tasarruf miktarı arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu sonuca göre H_0 hipotezi reddedilerek H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Diğer bir ifadeyle yapılan tasarrufların finansal eğitim ile ilişkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 4.28. Medeni Durum ve Finansal Bilgi İlişkisi

Medeni Durum	N	Ort.	Ss	t	P
Evli	817	3,9168	1,51720	-,739	,460
Bekar	183	4,0055	1,22473	-,845	,460

H_0 : Medeni durumun finansal bilgiye etkisi yoktur.

H_1 : Medeni durumun finansal bilgiye etkisi vardır.

Finansal bilginin medeni duruma göre farklılık gösterip göstermediği t testi ile test edilmiştir. Bu verilere göre $p=0,460 < 0,5$ çıkmıştır. Bu verilere göre medeni durumla finansal bilgi arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Bu sonuca göre H_0 hipotezi reddedilerek, H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Yani medeni durumun finansal bilgiye etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 4.29. Medeni Durum ve Makroekonomi Bilgisi İlişkisi

Medeni Durum	N	Ort.	Ss	t	P
Evli	817	2,9829	1,41151	-1,227	,220
Bekar	183	3,1257	1,47527	-1,193	,220

H_0 : Medeni durumun makroekonomik bilgiye etkisi yoktur.

H_1 : Medeni durumun makroekonomik bilgiye etkisi vardır.

Makroekonomik bilginin medeni durumla ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,220 < 0,5$ çıkmıştır. Bu verilere göre H_0 hipotezi reddedilerek, H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre medeni durumun makroekonomik bilgiye etkisinin olduğu söylenebilir.

Tablo 4.30. Medeni Durum ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi

Medeni Durum	N	Ort.	Ss	t	P
Evli	817	3,0692	1,11218	-1,768	0,77
Bekar	183	3,2240	,86544	-2,069	0,77

H_0 : Medeni durumun alternatif yatırım araçları kullanımına etkisi yoktur.

H_1 : Medeni durumun alternatif yatırım araçları kullanımına etkisi vardır.

Alternatif yatırım araçları kullanımının medeni durumla ilişkisi olup olmadığı t testi ile test edilmiştir. Verilere göre $p=0,77 > 0,5$ bulunmuştur. Bu sonuca göre H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Bu verilere göre medeni durumla alternatif yatırım araçları

kullanımı arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Yani medeni durumun alternatif yatırım araçları kullanımına etkisi olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.31. Medeni Durum ve Girişimcilik Bilgisi İlişkisi

Medeni Durum	N	Ort.	Ss	t	P
Evli	817	3,1530	,92380	3,375	,001
Bekar	183	2,8962	,95942	3,295	,001

H₀: Medeni durumun girişimciliğe etkisi yoktur.

H₁: Medeni durumun girişimciliğe etkisi vardır.

Girişimcilik faktörünün medeni durumla ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiştir. Verilere göre $p=0,001<0,5$ bulunmuştur. Bu sonuca göre H₀ hipotezi reddedilerek, H₁ hipotezi kabul edilmiştir. Bu verilere göre medeni durumla girişimcilik arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Medeni durumun girişimcilik üzerinde etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 4.32. İnternet Bankacılığı Kullanımı ve Finansal Bilgi İlişkisi

İnternet Bankacılığı	N	Ort.	Ss	t	P
Evet	950	4,0147	1,41339	7,908	0,001
Hayır	50	2,3800	1,62744	6,966	0,001

H₀: İnternet Bankacılığı kullanımının finansal bilgiye etkisi yoktur.

H₁: İnternet Bankacılığı kullanımının finansal bilgiye etkisi vardır.

İnternet bankacılığı kullanımının finansal bilgi ile ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,001<0,05$ bulunmuştur. Bu verilere göre internet bankacılığı kullanımı ile finansal bilgi arasında anlamlı bir fark görülmüş olup H₀ hipotezi reddedilerek H₁ hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre internet bankacılığı kullanımının finansal bilgiye etkisinin olduğu söylenebilir.

Tablo 4.33. İnternet Bankacılığı Kullanımı ve Makroekonomik Bilgi İlişkisi

İnternet Bankacılığı	N	Ort.	Ss	t	P
Evet	950	2,9768	1,40580	-3,127	0,8
Hayır	50	3,6200	1,62744	-2,741	0,8

H_0 : İnternet Bankacılığı kullanımının makroekonomik bilgiye etkisi yoktur.

H_1 : İnternet Bankacılığı kullanımının makroekonomik bilgiye etkisi vardır.

İnternet bankacılığı kullanımının makroekonomik bilgi ile ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,8>0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre internet bankacılığı kullanımı ile makroekonomik bilgi arasında anlamlı bir fark görülmemiş olup H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre internet bankacılığı kullanımının makroekonomik bilgiye etkisinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.34. İnternet Bankacılığı Kullanımı ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi

İnternet Bankacılığı	N	Ort.	Ss	t	P
Evet	950	3,1042	1,09563	,862	,398
Hayır	50	2,9700	,43342	1,894	,398

H_0 : İnternet Bankacılığı kullanımının alternatif yatırım araçlarına etkisi yoktur.

H_1 : İnternet Bankacılığı kullanımının alternatif yatırım araçlarına etkisi vardır.

İnternet bankacılığı kullanımının alternatif yatırım araçları ile ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,398<0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre internet bankacılığı kullanımı ile alternatif yatırım araçları arasında anlamlı bir fark görülmüş olup H_0 hipotezi reddedilerek H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre internet bankacılığı kullanımının alternatif yatırım araçları kullanımında etkisinin olduğu söylenebilir.

Tablo 4.35. İnternet Bankacılığı Kullanımı ve Girişimcilik İlişkisi

İnternet Bankacılığı	N	Ort.	Ss	t	P
Evet	950	3,1079	,93728	,279	,780
Hayır	50	3,0700	,90356	,288	,780

H₀: İnternet Bankacılığı kullanımının girişimciliğe etkisi yoktur.

H₁: İnternet Bankacılığı kullanımının girişimciliğe etkisi vardır.

İnternet bankacılığı kullanımının girişimcilik ile ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,780>0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre internet bankacılığı kullanımı ile girişimcilik arasında anlamlı bir fark görülmemiş olup H₀ hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre internet bankacılığı kullanımı ile girişimcilik arasında bir ilişkinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.36. Finansal Eğitimin Finansal Bilgi ile İlişkisi

Finansal Eğitim	N	Ort.	Ss	t	P
Evet	352	3,7528	1,69757	-2,871	0,8
Hayır	648	4,0309	1,31769	-2,667	0,8

H₀: Finansal eğitimin finansal bilgiye etkisi yoktur.

H₁: Finansal eğitimin finansal bilgiye etkisi vardır.

Finansal eğitim ile finansal bilginin ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,8>0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre finansal eğitim ile finansal bilgi arasında anlamlı bir fark görülmemiş olup H₀ hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre finansal eğitimin finansal bilgi üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.37. Finansal Eğitimin Makroekonomik Bilgi ile İlişkisi

Finansal Eğitim	N	Ort.	Ss	t	P
Evet	352	3,4261	1,52106	6,990	0,001
Hayır	648	2,7824	1,31471	6,697	0,001

H_0 : Finansal eğitimin makroekonomik bilgiye etkisi yoktur.

H_1 : Finansal eğitimin makroekonomik bilgiye etkisi vardır.

Finansal eğitimin makroekonomik bilgi ile ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,001<0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre finansal eğitim ile makroekonomik bilgi arasında anlamlı bir fark görülmüş olup H_0 hipotezi reddedilerek H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre Finansal eğitimin makroekonomik bilgi üzerinde etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 4.38. Finansal Eğitimin Alternatif Yatırım Araçları ile İlişkisi

Finansal Eğitim	N	Ort.	Ss	t	P
Evet	352	2,8793	1,10891	-4,794	0,001
Hayır	648	3,2160	1,03401	-4,696	0,001

H_0 : Finansal eğitimin alternatif yatırım araçları kullanılmasında etkisi yoktur.

H_1 : Finansal eğitimin alternatif yatırım araçları kullanılmasında etkisi vardır.

Finansal eğitimin alternatif yatırım araçları kullanılması ile ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,001<0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre finansal eğitim ile alternatif yatırım araçlarının kullanılması arasında anlamlı bir fark görülmüş olup H_0 hipotezi reddedilerek H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre finansal eğitimin alternatif yatırım araçları kullanılmasında etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 4.39. Finansal Eğitimin Girişimcilik ile İlişkisi

Finansal Eğitim	N	Ort.	Ss	t	P
Evet	352	3,0014	1,03259	-2,614	0,13
Hayır	648	3,1628	,87342	-2,488	0,13

H₀: Finansal eğitimin girişimciliğe etkisi yoktur.

H₁: Finansal eğitimin girişimciliğe etkisi vardır.

Finansal eğitimin girişimcilik ile ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,13 < 0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre finansal eğitim ile girişimcilik arasında anlamlı bir fark görülmüş olup H₀ hipotezi reddedilerek H₁ hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre finansal eğitimin girişimcilik üzerinde etkisi oluğu söylenebilir.

Tablo 4.40. Cinsiyet ve Finansal Bilgi İlişkisi

Cinsiyet	N	Ort.	Ss	t	P
Kadın	412	3,9320	1,39699	-,017	0,986
Erkek	588	3,9337	1,51675	-,018	0,986

H₀: Cinsiyetin finansal bilgiye etkisi yoktur.

H₁: Cinsiyetin finansal bilgiye etkisi vardır.

Cinsiyetin finansal bilgi ile ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,986 > 0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre cinsiyet ile finansal bilgi arasında anlamlı bir fark görülmemiş olup H₀ hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre cinsiyetin finansal bilgi üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.41. Cinsiyet ve Makroekonomik Bilgi İlişkisi

Cinsiyet	N	Ort.	Ss	t	P
Kadın	412	3,0388	1,45941	,555	0,582
Erkek	588	2,9881	1,39902	,550	0,582

H₀: Cinsiyetin makroekonomik bilgiye etkisi yoktur.

H₁: Cinsiyetin makroekonomik bilgiye etkisi vardır.

Cinsiyetin makroekonomik bilgiyle ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,582>0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre cinsiyet ile makroekonomik bilgi arasında anlamlı bir fark görülmemiş olup H₀ hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre cinsiyetin makroekonomik bilgi üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.42. Cinsiyet ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi

Cinsiyet	N	Ort.	Ss	t	P
Kadın	412	3,0206	,95402	-1,900	0,58
Erkek	588	3,1514	1,14608	-1,961	0,58

H₀: Cinsiyetin alternatif yatırım araçları kullanımına etkisi yoktur.

H₁: Cinsiyetin alternatif yatırım araçları kullanımına etkisi vardır.

Cinsiyetin alternatif yatırım araçlarının kullanımı ile ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,58>0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre cinsiyet ile alternatif yatırım araçları kullanımı arasında anlamlı bir fark görülmemiş olup H₀ hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre cinsiyetin alternatif yatırım araçları kullanımını üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.43. Cinsiyet ve Girişimcilik İlişkisi

Cinsiyet	N	Ort.	Ss	t	P
Kadın	412	3,1080	,96967	,057	,955
Erkek	588	3,1046	,91114	,056	,955

H₀: Cinsiyetin girişimciliğe etkisi yoktur.

H₁: Cinsiyetin girişimciliğe etkisi vardır.

Cinsiyetin girişimcilik faktörü ile ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,955>0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre cinsiyet ile girişimcilik faktörü arasında anlamlı bir fark görülmemiş olup H₀ hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre cinsiyetin girişimcilik üzerinde etkisi olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.44. BES Katılımı ve Finansal Bilgi İlişkisi

BES	N	Ort.	Ss	t	P
Evet	478	3,8515	1,62427	-1,682	0,93
Hayır	522	4,0077	1,30551	-1,667	0,93

H₀: Bes katılımının finansal bilgiye etkisi yoktur.

H₁: Bes katılımının finansal bilgiye etkisi vardır.

Bes katılımının finansal bilgi ile ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,93>0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre bes katılımı ile finansal bilgi arasında anlamlı bir fark görülmemiş olup H₀ hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre bes katılımının finansal bilgi üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.45. BES Katılımı ve Makroekonomik Bilgi İlişkisi

BES	N	Ort.	Ss	t	P
Evet	478	2,6192	1,46854	-8,580	0,001
Hayır	522	3,3659	1,28263	-8,529	0,001

H₀: Bes katılımının makroekonomik bilgiye etkisi yoktur.

H₁: Bes katılımının makroekonomik bilgiye etkisi vardır.

Bes katılımının makroekonomik bilgi ile ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,001<0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre bes katılımı ile makroekonomik bilgi arasında anlamlı bir fark görülmüş olup H₀ hipotezi reddedilirken H₁ hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre bes katılımının makroekonomik bilgi üzerinde etkisinin olduğu söylenebilir.

Tablo 4.46. BES Katılımı ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi

BES	N	Ort.	Ss	t	P
Evet	478	3,2082	1,19664	3,136	0,02
Hayır	522	2,9962	,93451	3,103	0,02

H₀: Bes katılımının alternatif yatırım araçları kullanımına etkisi yoktur.

H₁: Bes katılımının alternatif yatırım araçları kullanımına etkisi vardır.

Bes katılımının alternatif yatırım araçları kullanımı ile ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,02<0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre bes katılımı ile alternatif yatırım araçları kullanımı arasında anlamlı bir fark görülmüş olup H₀ hipotezi reddedilerek H₁ hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre bes katılımının alternatif yatırım araçları kullanımı üzerinde etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 4.47. BES Katılımı ve Girişimcilik İlişkisi

BES	N	Ort.	Ss	t	P
Evet	478	2,7416	1,10207	-12,700	0,001
Hayır	522	3,4397	,57599	-12,385	0,001

H₀: Bes katılımının girişimcilğe etkisi yoktur.

H₁: Bes katılımının girişimcilğe etkisi vardır.

Bes katılımının girişimcilik ile ilişkisinin olup olmadığı t testi ile test edilmiş olup $p=0,001<0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre bes katılımı ile girişimcilik arasında anlamlı bir fark görülmüş olup H₀ hipotezi reddedilerek H₁ hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre bes katılımının girişimcilğe etkisinin olduğu söylenebilir.

One Way Anova Testi 'ne Göre Analizler

Demografik özelliklerine göre aylık gelir, aylık tasarruf miktarı, çocuk sayısı, eğitim durumu, işletme türü ve yaş gruplarından oluşan çoklu değişkene sahip sorulara One Way Anova Testi uygulanarak söz konusu gruplar ile 2 faktör (alternatif yatırım araçları ve girişimcilik bilgisi) arasında %5 önem seviyesinde fark olup olmadığı test edilmiştir. SPSS'te One Way Anova testi birbirinden bağımsız ikiden fazla grubun aritmetik ortalamaya göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını ortaya koyan bir test türüdür. Bu test türünde bağımsız değişkenin en az üç alt gruba ait olması önkoşulu bulunmaktadır.

Tablo 4.48. Aylık Gelir Durumu ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	23,183	4	5,796	5,121	,001
Gruplar İçi	1126,061	995	1,132		
Toplam	1149,244	999			

H₀: Aylık gelirin alternatif yatırım araçlarının kullanımına etkisi yoktur.

H₁: Aylık gelirin alternatif yatırım araçlarının kullanımına etkisi vardır.

Aylık gelirin alternatif yatırım araçlarının kullanımına etkisinin olup olmadığı anova testi ile test edilmiş analiz sonucunda $p=0,01<0,5$ bulunmuştur. Bu veriler göre aylık gelir durumu ile alternatif yatırım araçlarının kullanımına aralarında anlamlı bir fark görülmüş olup H₀ hipotezi reddedilerek H₁ hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 4.49. Aylık Gelir Durumu ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi Tukey Testi

	AYLIK GELİR	ORTALAMALAR FARKI	P
4000_6999	7000-9999	-195	,337
	10000-12999	-357*	,003
	13000-15999	-245	,179
	16000 VE ÜZERİ	-340	0,10
7000-9999	4000_6999	,195	,377
	10000-12999	-,162	,708
	13000-15999	-,050	,996
	16000 VE ÜZERİ	-,145	,799
10000-12999	4000_6999	,357*	,003
	7000-9999	,162	,708
	13000-15999	,112	,917
	16000 VE ÜZERİ	,017	1,00
13000-15999	4000_6999	,245	,179
	7000-9999	0,50	,996
	10000-12999	-,112	,917
	16000 VE ÜZERİ	-0,95	,957
16000 VE ÜZERİ	4000_6999	,340*	0,10
	7000-9999	,145	,799
	10000-12999	-,017	1,00
	13000-15999	0,95	,957

Aylık gelir düzeyi ile alternatif yatırım araçları kullanımı arasındaki farkı gösteren tukey testi karşılaştırması incelendiğinde; aylık geliri 10000-12999 bin ve 16000 bin ve üzeri gelir grubu olan katılımcıların alternatif yatırım araçlarını kullanma oranlarının diğer gruptan daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.50. Aylık Gelir Durumu ve Girişimcilik Bilgisi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	33,079	4	8,270	9,788	,001
Gruplar İçi	840,685	995	,845		
Toplam	873,764	999			

H₀: Aylık gelirin girişimciliğe etkisi yoktur.

H₁: Aylık gelirin girişimciliğe etkisi vardır.

Aylık gelirin girişimciliğe etkisinin olup olmadığı anova testi ile test edilmiş analiz sonucunda $p=0,001 < 0,5$ bulunmuştur. Bu veriler göre aylık gelir durumu ile girişimcilik bilgisi arasında anlamlı bir fark görülmüş olup H₀ hipotezi reddedilerek H₁ hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 4.51. Aylık Gelir Durumu ve Girişimcilik Bilgisi Tukey Testi

	AYLIK GELİR	ORTALAMALAR FARKI	P
4000_6999	7000-9999	-,350	,001
	10000-12999	-,450*	,001
	13000-15999	0,45	,990
	16000 VE ÜZERİ	-,110	,739
7000-9999	4000_6999	,350	,001
	10000-12999	-,100	,895
	13000-15999	,395*	,007
	16000 VE ÜZERİ	,241	,204
10000-12999	4000_6999	,450	,001
	7000-9999	,100	0,895
	13000-15999	,495*	,001
	16000 VE ÜZERİ	,340	,016
13000-15999	4000_6999	-,045	,990
	7000-9999	-,395	,007
	10000-12999	-,155	,002
	16000 VE ÜZERİ	-,495*	0,680
16000 VE ÜZERİ	4000_6999	,110	,739
	7000-9999	-,241	,204
	10000-12999	-,340	,109
	13000-15999	,155	,608

Aylık gelir düzeyi ile girişimcilik arasındaki farkı gösteren tukey testi karşılaştırması incelendiğinde, gelir miktarı yükseldikçe girişimcilik bilgisinin arttığı söylenebilir.

Tablo 4.52. Aylık Tasarruf ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	20,130	4	5,033	4,435	,001
Gruplar İçi	1129,114	995	1,135		
Toplam	1149,244	999			

H₀: Aylık tasarruf miktarının alternatif yatırım araçları kullanımına etkisi yoktur.

H₁: Aylık tasarruf miktarının alternatif yatırım araçları kullanımına etkisi vardır.

Aylık tasarruf miktarının alternatif yatırım araçları kullanımına etkisinin olup olmadığı anova testi ile test edilmiş analiz sonucunda $p=0,001 < 0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre aylık tasarruf miktarı ile alternatif yatırım araçları arasında anlamlı bir fark görülmüş olup H₀ hipotezi reddedilerek H₁ hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 4.53. Aylık Tasarruf ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi Tukey Testi

	TASARRUF MİKTARI	ORTALAMALAR FARKI	P
TASARRUF YAPMIYORUM	%0-5	-,142	,501
	%6-10	-,184	,253
	%11-15	-,090	,918
	%16 VE ÜZERİ	,535*	,024
%0-5	TASARRUF YAPMIYORUM	,142	,0,501
	%6-10	-,042	,994
	%11-15	,052	,992
	%16 VE ÜZERİ	,677*	,002
%6-10	TASARRUF YAPMIYORUM	,184	,253
	%0-5	,042	,994
	%11-15	,094	,992
	%16 VE ÜZERİ	,719*	,001
%11-15	TASARRUF YAPMIYORUM	,090	,918
	%0-5	-,052	,992
	%6-10	-,094	,932
	%16 VE ÜZERİ	,625*	,012
%16 VE ÜZERİ	TASARRUF YAPMIYORUM	-,535	0,24
	%0-5	-,667	,002
	%6-10	-,719	,001
	%11-15	-,625	,012

Aylık tasarruf ile alternatif yatırım araçları kullanımı arasındaki farkı gösteren tukey testi karşılaştırması incelendiğinde, aylık tasarruf miktarı arttıkça alternatif yatırım

Tablo 4.54. Aylık Tasarruf ve Girişimcilik İlişkisi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	25,780	4	6,445	7,563	,001
Gruplar İçi	847,984	995	,852		
Toplam	873,764	999			

H₀: Aylık tasarruf miktarının girişimcilğe etkisi yoktur.

H₁: Aylık tasarruf miktarının girişimcilğe etkisi vardır.

Aylık tasarruf miktarının girişimcilik üzerinde etkisinin olup olmadığı anova testi ile test edilmiş analiz sonucunda $p=0,01 < 0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre aylık tasarruf miktarı ile girişimcilik arasında anlamlı bir fark görülmüş olup H₀ hipotezi reddedilerek H₁ hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 4.55. Aylık Tasarruf ve Girişimcilik Bilgisi Tukey Testi

	TASARRUF MİKTARI	ORTALAMALAR FARKI	P
TASARRUF YAPMIYORUM	%0-5	,232*	0,23
	%6-10	-,165	,217
	%11-15	,147	,093
	%16 VE ÜZERİ	-,372	0,23
%0-5	TASARRUF YAPMIYORUM	-,232	0,23
	%6-10	-,397*	0,01
	%11-15	-,085	,918
	%16 VE ÜZERİ	-,604	0,02
%6-10	TASARRUF YAPMIYORUM	,165	,217
	%0-5	,397*	0,01
	%11-15	,312	0,19
	%16 VE ÜZERİ	-,207	,699
%11-15	TASARRUF YAPMIYORUM	-,147	,514
	%0-5	,085	,918
	%6-10	-,312	,019
	%16 VE ÜZERİ	-,519*	,018
%16 VE ÜZERİ	TASARRUF YAPMIYORUM	,372	,116
	%0-5	,604*	,002
	%6-10	,207	,699
	%11-15	,519	,018

Aylık tasarruf ile girişimcilik arasındaki farkı gösteren tukey testi karşılaştırması incelendiğinde tasarruf miktarı arttıkça girişimcilik bilgisinin arttığı söylenebilir.

Tablo 4.56. Çocuk Sayısı ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	86,665	4	21,666	20,288	,001
Gruplar İçi	1062,579	995	1,068		
Toplam	1149,244	999			

H₀: Çocuk sayısının alternatif yatırım araçları kullanımına etkisi yoktur.

H₁: Çocuk sayısının alternatif yatırım araçlarının kullanımına etkisi vardır.

Çocuk sayısının alternatif yatırım araçları kullanılmasında etkisinin olup olmadığı anova testi ile test edilmiş analiz sonucunda $p = 0,001 < 0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre çocuk sayısı ile alternatif yatırım araçlarının kullanımı arasında anlamlı bir fark görülmüş olup H₀ hipotezi reddedilerek H₁ hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 4.57. Çocuk Sayısı ve Alternatif Yatırım İlişkisi Tukey Testi

	Çocuk Sayısı	ORTALAMALAR FARKI	P
0	1	,312	,015
	2	-,045	,983
	3	-,500	,001
	4 ve üzeri	-,986*	,001
1	0	-,312	,015
	2	-,358	,001
	3	-,812	,001
	4 ve üzeri	-1,280*	,001
2	0	,045	,983
	1	,358	,001
	3	-,455	,000
	4 ve üzeri	-,925*	,000
3	0	-,500*	,000
	1	-,812	,001
	2	,455*	,001
	4 ve üzeri	-,468	,091
4 ve üzeri	0	,968	,001
	1	1,280*	,001
	2	,928*	,001
	3	,468	,091

Çocuk sayısı ile alternatif yatırım araçları kullanımı arasındaki farkı gösteren tukey testi karşılaştırması incelendiğinde, 4 ve üzeri çocuk sahibi olan katılımcıların çocuk sayısı az olan katılımcılara göre daha fazla alternatif yatırım araçlarına yöneldiği söylenebilir.

Tablo 4.58. Çocuk Sayısı ve Girişimcilik İlişkisi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	74,589	4	18,647	23,217	,001
Gruplar İçi	799,175	995	,803		
Toplam	873,764	999			

H₀: Çocuk sayısının girişimciliğe etkisi yoktur.

H₁: Çocuk sayısının girişimciliğe etkisi vardır.

Çocuk sayısının girişimciliğe etkisinin olup olmadığı anova testi ile test edilmiş, analiz sonucunda $p=0,001 < 0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre çocuk sayısı ile girişimcilik arasında anlamlı bir fark görülmüştür. H₀ hipotezi reddedilirken H₁ hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 4.59. Çocuk Sayısı ve Girişimcilik Bilgisi Tukey Testi

	ÇOCUK SAYISI	ORTALAMALAR FARKI	P
0	1	-,054	,971
	2	,106	,597
	3	-1,42	,562
	4 ve üzeri	1,384*	,001
1	0	,054	,971
	2	,160	,263
	3	-,088	,903
	4 ve üzeri	1,402*	,001
2	0	-,106	,597
	1	-,160	,263
	3	-,248	,042
	4 ve üzeri	1,242*	0,01
3	0	,142	,562
	1	,088	,903
	2	,243	,042
	4 ve üzeri	1,490*	,001
4 ve üzeri	0	-1,384*	,001
	1	-1,402*	,001
	2	-1,242*	,001
	3	-1,490	,001

Çocuk sayısı ile girişimcilik bilgisi arasındaki farkı gösteren tukey testi karşılaştırması incelendiğinde, çocuk sayısı arttıkça girişimcilik bilgisinin arttığı söylenebilir.

Tablo 4.60. Eğitim Durumu ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	98,789	4	24,697	23,393	,001
Gruplar İçi	1050,455	995	1,056		
Toplam	1149,244	999			

H₀: Eğitim durumunun alternatif yatırım araçları kullanımında etkisi yoktur.

H₁: Eğitim durumunun alternatif yatırım araçları kullanımında etkisi vardır.

Eğitim durumunun alternatif yatırım araçları kullanılmasında bir etkisinin olup olmadığı anova testi ile test edilmiş analiz sonucunda $p=0,001 < 0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre eğitim düzeyi ile alternatif yatırım araçlarının kullanımı arasında anlamlı bir fark görülmüştür. H₀ hipotezi reddedilirken H₁ hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 4.61. Eğitim Durumu ve Alternatif Yatırım İlişkisi Tukey Testi

	EĞİTİM DURUMU	ORTALAMALAR FARKI	P
İLKOKUL	LİSE	1,016*	,001
	ÖN LİSANS	,743*	,001
	LİSANS	1,012*	,001
	YÜKSEK LİSANS	1,600*	,001
LİSE	İLKOKUL	-1,016*	,001
	ÖN LİSANS	-,273	,050
	LİSANS	-,003	1,00
	YÜKSEK LİSANS	,584*	,001
ÖN LİSANS	İLKOKUL	-,743*	,001
	LİSE	,273	,050
	LİSANS	,263	,096
	YÜKSEK LİSANS	,857*	,001
LİSANS	İLKOKUL	-1,012*	,001
	LİSE	,003	1,00
	ÖN LİSANS	-,293	,096
	YÜKSEK LİSANS	,588*	,001
YÜKSEK LİSANS	İLKOKUL	-,1600*	,001
	LİSE	-,584*	,001
	ÖN LİSANS	-,857*	,001
	LİSANS	-,588*	,001

Eğitim durumu ile alternatif yatırım araçları kullanımı arasındaki farkı gösteren tukey testi karşılaştırması incelendiğinde, eğitim durumu yükseldikçe alternatif yatırım araçlarının kullanımının arttığı söylenebilir.

Tablo 4.62. Eğitim Durumu ve Girişimcilik İlişkisi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	14,860	4	3,715	4,614	,001
Gruplar İçi	156,995	195	,805		
Toplam	171,855	199			

H₀: Eğitim durumunun girişimciliğe etkisi yoktur.

H₁: Eğitim durumunun girişimciliğe etkisi vardır.

Eğitim durumunun girişimcilik üzerinde etkisinin olup olmadığı anova testi ile test edilmiş analiz sonucunda $p=0,001 < 0,5$ bulunmuştur. Bu veriler göre eğitim düzeyi ile girişimcilik arasında anlamlı bir fark görülmüştür. H₀ hipotezi reddedilirken H₁ hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 4.63. Eğitim Durumu ve Girişimcilik Bilgisi Tukey Testi

	EĞİTİM DURUMU	ORTALAMALAR FARKI	P
İLKOKUL	LİSE	1,032*	,001
	ÖN LİSANS	,887*	,001
	LİSANS	,961*	,001
	YÜKSEK LİSANS	1,409*	,001
LİSE	İLKOKUL	-1,032*	,001
	ÖN LİSANS	-,144	,464
	LİSANS	-,071	,857
	YÜKSEK LİSANS	,378*	,001
ÖN LİSANS	İLKOKUL	-,877*	,001
	LİSE	,144	,464
	LİSANS	,074	,938
	YÜKSEK LİSANS	,522*	,001
LİSANS	İLKOKUL	-,961*	,001
	LİSE	,071	,857
	ÖN LİSANS	-,074	,938
	YÜKSEK LİSANS	,448*	,001
YÜKSEK LİSANS	İLKOKUL	-1,409*	,001
	LİSE	-,378*	,001
	ÖN LİSANS	-,522*	,001
	LİSANS	-,448*	,001

Eğitim durumu ile girişimcilik arasındaki farkı gösteren tukey testi karşılaştırması incelendiğinde, ilkokul mezunlarına göre lise ve diğer okullarda öğrenim gören kullanıcıların girişimcilik bilgisinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu duruma göre öğrenim düzeyi arttıkça girişimcilik bilgisinin arttığı söylenebilir.

Tablo 4.64. İşletme Türü ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	1,749	2	,874	,760	,468
Gruplar İçi	1147,495	997	1,151		
Toplam	1149,244	999			

H₀: İşletme türünün alternatif yatırım araçları kullanımında etkisi yoktur.

H₁: işletme türünün alternatif yatırım araçları kullanımında etkisi vardır.

İşletme türünün alternatif yatırım araçlarının kullanılmasında etkisinin olup olmadığı anova testi ile test edilmiş analiz sonucunda $p=0,468 < 0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre işletme türü ile alternatif yatırım araçları kullanımı arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Bu sonuca göre H₀ hipotezi reddedilerek H₁ hipotezi kabul edilir.

Tablo 4.65. İşletme Türü ve Girişimcilik İlişkisi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	22,702	2	11,351	13,297	,001
Gruplar İçi	851,062	997	,854		
Toplam	873,764	999			

H₀: İşletme türünün girişimcilik bilgisine etkisi yoktur.

H₁: işletme türünün girişimcilik bilgisine etkisi vardır.

İşletme türünün girişimcilik bilgisine etkisinin olup olmadığı anova testi ile test edilmiş analiz sonucunda $p=0,001 < 0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre işletme türü ile girişimcilik bilgisi arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Bu sonuca göre H₀ hipotezi reddedilerek H₁ hipotezi kabul edilir.

Tablo 4.66. Yaş ve Alternatif Yatırım Araçları İlişkisi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	70,662	3	23,554	21,751	,001
Gruplar İçi	1078,581	996	1,083		
Toplam	1149,244	999			

H₀: Yaşın alternatif yatırım araçları kullanımında etkisi yoktur.

H₁: Yaşın alternatif yatırım araçları kullanımında etkisi vardır.

Yaşın alternatif araçlarının kullanılmasında etkisinin olup olmadığı anova testi ile test edilmiş analiz sonucunda $p=0,01 < 0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre yaş ile alternatif yatırım araçları kullanımı arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Bu sonuca göre H₀ hipotezi reddedilerek H₁ hipotezi kabul edilir.

Tablo 4.67. Yaş ve Alternatif Yatırım İlişkisi Tukey Testi

	YAŞ	ORTALAMALAR FARKI	P
20-29	30-39	,195	,210
	40-49	-,054	,953
	50-59	-,583*	,001
30-39	20-29	-,195	,210
	40-49	-,249	,019
	50-59	-,778*	,001
40-49	20-29	,054	,953
	30-39	,249	,019
	50-59	-,529*	,001
50-59	20-29	,583*	,001
	30-39	,778*	,001
	40-49	,529*	,001

Yaş ile alternatif yatırım araçları kullanımı arasındaki farkı gösteren tukey testi karşılaştırması incelendiğinde, yaşı büyük olan katılımcıların alternatif yatırım araçlarını kullanma oranının yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 4.68. Yaş ve Girişimcilik Bilgisi İlişkisi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	97,347	3	32,449	41,626	,001
Gruplar İçi	776,417	996	,780		
Toplam	873,764	999			

H₀: Yaşın girişimcilik üzerinde etkisi yoktur.

H₁: Yaşın girişimcilik üzerinde etkisi vardır.

Yaşın girişimcilik üzerinde etkisinin olup olmadığı anova testi ile test edilmiş analiz sonucunda $p=0,01 < 0,5$ bulunmuştur. Bu verilere göre yaş ile girişimcilik arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Bu sonuca göre H₀ hipotezi reddedilerek H₁ hipotezi kabul edilir.

Tablo 4.69: Yaş ve Girişimcilik Bilgisi Tukey Testi

	YAŞ	ORTALAMALAR FARKI	P
20-29	30-39	,791*	,001
	40-49	,537*	,001
	50-59	1,049*	,001
30-39	20-29	-,791*	,001
	40-49	-,254*	,003
	50-59	,259*	,019
40-49	20-29	-,537*	,001
	30-39	,254*	,003
	50-59	,513*	,001
50-59	20-29	-1,049*	,001
	30-39	-,259*	,001
	40-49	-,513*	,001

Yaş ile girişimcilik bilgisi arasındaki farkı gösteren tukey testi karşılaştırması incelendiğinde, yaş ortalamalarının farkına bakıldığında tüm yaş grupları arasında farklılıkların olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Küreselleşen dünya ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte ülkeler her alanda birbirlerinden daha fazla etkilenmeye başlamıştır. Yaşanan bu gelişmeler ülkelerin birbirlerine entegrasyonunu hızlandırmıştır. Bunun neticesinde ekonomik alanda bazı uygulamalar zorunlu hale gelmeye başlamıştır. Bu uygulamaların başında e-dönüşüm projeleri gelmektedir. Türkiye’de e-dönüşüm, bir e-devlet projesidir. Hazine ve Maliye Bakanlığı vergi gelirlerinin artırılması, vergi toplama maliyetinin düşürülmesi, vergi denetimi etkinliğinin artırılması, kayıt dışılığın azaltılması, şeffaf kontrol edilebilir bir ortam oluşturulması ve işlemlerin çok daha hızlı ve ulaşılabilir olmasını sağlamak amacıyla e-dönüşümü başlatmıştır. Bu e-dönüşümün aşamalarının en başında e-fatura uygulaması gelmektedir.

E-fatura uygulaması; düzenlenmesi, müşteriye verilmesi, müşteri tarafından da istenmesi ve alınması zorunlu kâğıt belge yerine elektronik ortamda e-belge olarak düzenlenmesi, ilgisine iletilmesi ve elektronik ortamda saklanması ve ibraz edilmesine imkân veren uygulamadır.

Bu yeni uygulamalarla birlikte finansal sistemlerde değişimler meydana gelmiştir. Bu değişiklikler bireylerin sağlıklı finansal kararlar vermesini zorlaştırmaktadır. Bu sebeple bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerinin önemi giderek artmaktadır. Bireylerin oluşabilecek finansal fırsatları etkin ve verimli bir biçimde kullanabilmesi için bilgi ve farkındalık seviyelerini arttırması gerekmektedir. Bu artışta sadece finansal eğitimler ile desteklenen bireylerin, finansal okuryazar olmaları ile mümkün olacaktır.

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre; eğitim seviyesi arttıkça finansal bilgi düzeyi artmaktadır. Ayrıca finansal bilgi sahibi katılımcıların bireysel emeklilik sistemine katılım oranlarının daha yüksek olduğu ve finansal eğitim alan katılımcıların tasarruf yapma eğilimlerin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Çocuk sayısı ile girişimcilik bilgisi ve alternatif yatırım araçları kullanımı ilişkisine bakıldığında; çocuk sayısı arttığında faktör bilgililerinin de arttığı görülmüştür.

Aylık gelir durumlarına bakıldığında, aylık gelir düzeyi arttıkça girişimcilik bilgisinin ve alternatif yatırım araçları kullanımının arttığı görülmüştür.

Aylık ortalama tasarruf düzeyine bakıldığında ise girişimcilik bilgisi ve alternatif yatırım araçları kullanımı ile pozitif yönde ilişki bulunmuştur.

Bu araştırmada, literatürün genelinin aksine medeni durum ve cinsiyetin finansal okuryazarlık düzeyine etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu alanda yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak bu çalışma gibi girişimciler üzerine yapılan çalışmaya rastlanamamıştır. Yapılan diğer çalışmalara bakıldığında sonuçlar açısından bazı benzerlikler görülmektedir. Dudu TEKTAŞ'ın Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Ve Mesleki, Teknik Anadolu Liselerinde Görev Yapan Muhasebe Ve Finansman Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma isimli Yüksek Lisans Tezinde genel finansal okuryazarlık seviyesinin eğitim düzeyi ile bağlantı olduğu sonucuna varılmıştır. Eğitim düzeyi ile ilişkili faktörlere rastladığımız sonucu, Tektaş'ın ulaştığı sonuç ile ortaklık göstermektedir.

Bu alanda yapılan diğer bir çalışma ise Hamdi KAYA'nın Finansal Okuryazarlık ve İİBF'de Verilen Muhasebe Finansman Derslerinin Finansal Okuryazarlık Üzerine Etkileri: Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma konulu Yüksek Lisans Tezidir. Ancak bu çalışmada bizim ulaştığımız sonuçların aksine cinsiyet ile finansal okuryazarlık arasında farklılık olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak finansal okuryazarlık oranı arttıkça bireyler ekonomik geleceklerini daha iyi planlayabilmekte, mevcut piyasa koşullarını gözlemleyerek kendi pozisyonlarını belirleyebilmektedir. Finansal okuryazarlık seviyesinin artırılabilmesi için en az lise seviyesinde finansal okuryazarlık derslerin okutulması faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akcan Ahmet, Demir Mehmet ve Kısakürek Mustafa (2015) “*Finansal Muhasebe Ders Notları*”.
- Alkaya Aylın ve Yağlı İbrahim (2015). “Finansal Okuryazarlık - Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrenceleri Üzerine Bir Uygulama”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, ss.585-599.
- Altay, Erdinç (2015). “*Finansal Yönetim*” İstanbul. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınlar.
- Angela Hung, Andrew Parker ve Joanne Yoong (2009). “Defining and Measuring Financial Literacy,*WorkingPaper*,ss. 1-22.
- Asan, Kemal (2019). *Finansal Okuryazarlığın Geliştirilmesine Yönelik Çabalar Konusuna Banka Yöneticilerinin Bakışı ve Katkısı: Bursa Örneği*, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.
- Aydın Zehra, Fatma (2017). *Türkiye’de E-Fatura ve E-Defter Uygulamalarının İşletmeler Üzerindeki Yansımaları ve Bir Araştırma*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Azak Selçuk Turgay ve Bizimyer Mustafa (2016), “Elektronik Faturanın Vergi Kanunları Açısından Değerlendirilmesi”, *Mali Çözüm Dergisi*, ss.153-167.
- Bağlıoğlu, Aytül (2019). *Akademik Personelin Finansal Okuryazarlık ve Finansal Davranış Analizi: Fırat Üniversitesi Örneği*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- Barmaki, Nahid (2015).*Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Hacettepe Üniversitesi Örneği*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara
- Baştürk Hayırsever Feride, Kamışlı Serap ve Damar Arif (2017). “Finansal Bilgi Finansal Okuryazarlık mıdır?” *3’üncü Uluslararası Eğitim, Uzaktan Eğitim ve Eğitim Teknolojileri Kongresi Bildiri* ss.132-143.

- Bayram, Saliha Seçil (2014). “Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama”. *Business ve Management Studies: An International Journal* ,ss.105-135.
- Bekerci, Esra Nur (2018). *İslami Finansal Okuryazarlık: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nde Bir Alan Araştırması*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.
- Bozkulak, Gamze (2019). *Örgüt Kültürünün Kriz Yönetimine Etkisi*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sivas.
- Bozkurt, Ebru (2020). *Muhasebede E-Fatura, E-Defter: Yozgat'ta Faaliyet Gösteren Muhasebe Meslek Mensuplarının E-Fatura ve E-Defter Uygulamalarına Karşı Tutumları*, Yozgat Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Yozgat.
- Bushman Robert and Smith Abbie (2001). Financial Accounting Information and Corporate Governance. *Journal Of Accounting And Economics*, ss. 237-333.
- Demirel Utku Burcu, Dağlı Muhammet Fatih ve Al Doğan (2014), Türkiye’de E-Faturanın Gelişimi ve Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Kapsamında E-Fatura Uygulamasında Özel Entegrasyon Yöntemi, *Leges Sosyal Bilimler Dergisi*, ss.21-38.
- Demirkan, Burak (2013). Son Düzenlemeler Işığında Elektronik Fatura Uygulaması, *Vergi Raporu Dergisi*, ss. 68-73.
- Demirkaya, Gülfidan (2019). *Türkiye’de E-Fatura Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Doğan, Canan (2008). *Türk Vergi Sisteminde Menkul Kıymetlerin Vergilendirilmesi Devlet Tahvili ve Hazine Bonosu Örneği*, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Denizli.
- Dudu, Tektaş (2019). *Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Mesleki, Teknik Anadolu Liselerinde Görev Yapan Muhasebe ve Finansman Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Ekiz, Nihal (2018). *E-Fatura ve E-Defter Sisteminin Bağımsız Denetime Katkıları*, Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Emin, Doğu (2018). “Finansın Temel Teorileri” (Ed. Doç Dr. Aysel Gündoğdu) *Modern Finansın ve Finans Teorisinin Yakın Tarihteki Gelişimi: 20 ve 21. Yüzyıl*, Beta Basım Dağıtım Aş.
- Ercan, İbrahim (2013) “Kayıtların Elektronik Ortamda Oluşturulması, Muhafaza ve İbraz Etmesi Gereken Mükellefler”, *Mali Çözüm Dergisi*, ss:125-131.
- Eskici, Yasin (2014). *Seçilmiş Ülke Örnekleriyle Finansal Okuryazarlığın Önemi Ve Tasarruflar Üzerindeki Etkileri*, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aydın.
- Gelir İdaresi Başkanlığı, (2018). e-Fatura Uygulaması Entegrasyon Kılavuzu v.1.10, Haziran
- Gerek Sevgi ve Adile Aşkım Kurt (2011). Ekonomi Okuryazarlığı Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, ss.59-73.
- Güneş, Emre (2019). *Bireylerin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Kayseri ve Sivas İli Örneği*, Kayseri Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- Hark, Remzi (2018). *Üniversite Çalışanlarının Finansal Davranış Analizi: Munzur Üniversitesi Örneği*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- İnan, Burcu (2019). *Swot-Ahp Bütünleşik Yöntemi İle E-Fatura Sisteminin Değerlendirilmesi: Bilecik İli Örneği*, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bilecik.
- Kanmaz, Alper. (2018). *Bireysel Hisse Senedi Yatırımcılarının Finansal Okuryazarlık Düzeyi Üzerine Bir Çalışma: İzmir Örneği*, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Karaağaç, Alper (2015). *Finansallaşma Sürecinde Finansal Okuryazarlık*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Karagül, Aziz Arman (2019). “Muhasebe Analizleri” (Ed. Prof. Dr. Saime Önce), *Finansal Tablolar Analizi*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları,
- Karasioğlu Fehmi ve Garip Okan (2019). E-Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Karaman’da Bir Araştırma, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, ss:433-446.
- Kaya, Hamdi (2019). *Finansal Okuryazarlık ve İİBF’de Verilen Muhasebe-finance Derslerinin Finansal Okuryazarlık Üzerine Etkileri: Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sivas.
- Kefe İlker ve Kanarış Zozan (2019). Türkiye’de E-Fatura Başvuru Süreci ve Kullanımı, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, ss. 165-177.
- Kılıç, Oktay Hatice (2020). *Avrupa Birliği’nde Elektronik Fatura ve Türk Hukukuna Uygulanabilirliği*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kılıç, Ömer (2019). *Türkiye’de E-Fatura Uygulaması ve Kullanıcı Şirketlerin E-Faturayı Değerlemesi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar.
- Kılıç, Yunus (2017). “Özkaynak İle Finansman” (Ed. Yrd. Doç. Dr. Aysel Gündoğdu). *Finansal Yönetim Temel Teoriler ve Açıklamalı Örnekler*, İstanbul, Seçkin Yayıncılık
- Koçyiğit, Serdal (2014). *Finansman Tarihi ve Gelişimi*, York Üniversitesi Türk İşletmeciliği İşletme Bölümü. York University Türkiye. İstanbul.
- Kuyumcu, Oğuz (2018). *Finansal Okuryazarlığın Makroekonomik Önemi ve Ülkemizde Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Bursa İli Uygulaması*, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- Lusardi Annamaria ve Mitchell Olivia (2011) Financial Literacy Around the World: An Overview, *Journal of Pension Economics and Finance*, ss: 497-508.

- Mandell, Lewis (2006). Financial Literacy: If It Is So Important, Why Is Not Improving?. *Networks Financial Institute At Indiana State University Policy Brief* ss:1-10
- Meydan, Serkan (2019). *Fakülte Öğrencilerinin Finansal Davranış ve Finansla Tutum Düzeyleri: Trakya Üniversitesi Örneği*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Edirne.
- Nienhuis Jan Jaap, Cortet Mounaim & Lycklama Douwe (2013) Real-Time Financing: Extending E-Invoicing to RealTime SME Financing, *Journal of Payments Strategy*, ss:232-245.
- Ölmez, İsa (2012). *Türkiye’de Faktöring ve Faktöring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi*, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Öz Ersan ve Bozdoğan Doğan (2012). “Türk Vergi Sisteminde E-Maliye Uygulamaları”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. ss.67-92.
- Özbek, Adem (2019). *Erken Dönemde Ekonomi Eğitiminin Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisi: Uluslararası Bakalorya Örneği*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Samsun
- Özdemir, Mustafa (2016). *Muhasebede E-Defter, E-Fatura Uygulamaları ve Türkiye’de E-Defter, E-Fatura Sistemine Geçen İşletmeler Üzerine Bir Araştırma*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Öztürk, Elvan (2014). *Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Poyraz, Erkan (2008). “Büyük Ölçekli Otel İşletmelerinin Orta ve Uzun Vadeli Fon Temini Sorunu ve Sermaye Piyasalarına Açılma Eğiliminin Analizi İçin Yönetici Tutumlarının Araştırılması” *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, ss.142-152.

- Sancak, Sare (2019). *Üniversite Öğrencilerinde Finansal Okuryazarlık Araştırması: Gümüşhane Üniversitesi Örneği*, Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Gümüşhane.
- Saraç, Mehmet (2012). “*Finansal Yönetim*” İstanbul, İstanbul Üniversitesi Açık Ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınlar.
- Saylan, Mehmet (2019). *Yaratıcı Drama Yönteminin Etkilerine İlişkin Türkçe Öğretmenlerinin Tutumlarının İncelenmesi*, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir.
- Şahin, Metehan (2017). *Finansal Okuryazarlığın Tasarruf Davranışları Üzerine Etkileri: Tokat İlinde Kamu Çalışanları Üzerine Bir İnceleme*, Gaziosman Paşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tokat.
- Şahin, Nilüfer (2019). *Türkiye’de E-Fatura, E-Arşiv, E-Defter Ve E-Mutabakat’ın Şirketler Üzerinde Etkisi, Denetimi ve Vergilendirilmesi*, İstanbul Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Şengüloğlu, Hasan (2019). *Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi: Düzce İli Örneği*, Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Düzce
- Tabachnick, Fidell (2013). B.G. Tabachnick, L.S. Fidell Using Multivariate Statistics (sixth ed.) Pearson, Boston
- Taş, Tayyip Ömer (2019). *Tr83 Bölgesindeki Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırması*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tez, Tokat.
- Tektaş, Dudu (2019). *Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Mesleki, Teknik Anadolu Liselerinde Görev Yapan Muhasebe ve Finansman Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Tektüfekçi, Fatma (2017). “E-Dönüşüm Sürecinde E-Muhasebe Uygulamaları: Türkiye Örneği” *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, ss.79-88.

- Timur, Ersin (2018). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Mersin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF)'nde Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, ss:528-540.
- Vatan Tuğba ve Benli Ferhan Vahit (2018). Finansal Sistemin Tarihsel Yapısı İçinde Blockchain Uygulamalarının Kökenleri ve Kripto Paraların Geleceği Üzerine Düşünceler, *Teknoloji ve Uygulamalı Bilimler Dergisi*, ss.53-64.
- Xu, Lisa Zia (2012). Financial Literacy Around The World: An Overview Of The Evidence With Practical Suggestions For The Way Forward. *The World Bank, World Bank Policy Research Working Papers*:1-58
- Yanık Ramazan ve Karadağ Abdulkadir (2013) “E-Faturanın Türkiye Muhasebe Standartları Uyum Sürecine Uygun Düzenlenmesine İlişkin Bir Öneri”. *Ekev Akademi Dergisi*, ss.133-141.
- Yardımcıoğlu Mahmut ve Yörük Ali (2016). “Türkiye’deki Finansal Okuryazarlığın ve Finansal Farkındalığın Durumu” *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, ss:173-207.
- Yıldırım, Veysel Muhammed (2020). *İslami Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği*, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tokat.
- Yılmaz Veysel ve Tuncay Merve (2012) “Finansal Liberalizasyonun Tasarruf ve Yatırım Üzerine Etkisi: Türkiye Örneği”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, ss. 345-363.
- Yusubov, Ferdi (2013). *İşletmelerde Finansal Yönetimin Önemi ve Azerbaycan Uygulaması*, Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, İşletme Bölümü, Lisans Bitirme Tezi, Bakü.
- Yürekli Emin, Seçkin Gönen ve Abdulkadir Şahiner (2016) “E-Fatura Uygulamasına İlişkin Bir Değerlendirme” *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, ss:290-302.
- <https://www.alomaliye.com/wp-content/uploads/2018/05/e-fatura-entegrasyon-kilavuzu-v1-9.pdf> 08.10.2020 11:53

http://archive.ismmmo.org.tr/Mansetler/UYE/Duyuru/e_Fatura.pdf_444.pdf

<https://ebelge.gib.gov.tr/efaturamevzuat.html> 08:10:2020 14:42

<https://docplayer.biz.tr/603103-Turkiye-de-ve-avrupa-da-e-fatura-uygulamasi.html>
08:10:2020 14:44

<https://sozluk.gov.tr/> 28.09.2020 11:23

<https://www.gib.gov.tr/node/88317> 05.10.2020 09:17

<https://www.gib.gov.tr/node/88296> 05.10.2020 09:55

<https://gib.gov.tr/node/83111/pdf> 06.10.2020 12:30.

<https://www.gib.gov.tr/node/88950> 07.10.2020 12:08

<https://www.gib.gov.tr/node/88950> 08.10.2020 14:04

<https://www.gib.gov.tr/node/88067> 08.10.2020 16:21

<https://www.gib.gov.tr/vergi-usul-kanunu-genel-teblig-i-sira-no509-resmi-gazetede-yayimlandi> 07.10.2020 12:08

<http://www.tubisad.org.tr/tr/images/pdf/dunyada-e-fatura.pdf> 12.10. 2020 09:37

EKLER

Ek 1. Anket Formu

Değerli katılımcı,

Bu anket çalışması, E-Fatura Mükelleflerinin finansal bilgi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Sorulara verilen cevaplar bilimsel amaçlarla değerlendirilecektir. Araştırmanın geçerliliği açısından bütün sorunların cevaplanması önem arz etmektedir. Lütfen seçenekler arasından size göre en doğru olanı işaretleyiniz. **Cevaplarınız kesinlikle gizli tutulacaktır.**

Katılımınız için teşekkür ederiz.

1.Cinsiyet:

- Kadın
 Erkek

2.Yaş Grubunuz:

- 20-29
 30-39
 40-49
 50-59
 60 yaş ve üzeri

3.Medeni Durumunuz:

- Evli
 Bekâr

4.Çocuk/larınızın Sayısı:

- 0
 1
 2
 3
 4 ve üzeri

5.Eğitim Düzeyiniz:

- ilkokul
 Lise
 Ön lisans
 Lisans
 Yüksek Lisans
 Doktora

6. Aylık Ortalama Gelir Düzeyiniz:

- 4.000 TL – 6.999 TL
 7.000 TL – 9.999 TL
 10.000 TL – 12.999 TL
 13.000 TL – 15.999 TL
 16.000 TL ve üzeri

7. İşletme Türünüz:

- Ticaret
 Üretim
 Hizmet

8. İnternet Bankacılığı Kullanıyor Musunuz?

- Evet
 Hayır

9. Finansal Eğitim Aldınız mı?

- Evet
 Hayır

10. Aylık Tasarruf Yüzdesi (Gelirin):

- Tasarruf Yapamıyorum
 %0-5
 %6-10
 %11- 15
 %16 ve üzeri

11. Pay Senedi Yatırımınız Var mı?

- Evet
 Hayır

12. Bireysel Emeklilik Sistemine Katılımınız Var mı?

- Evet
 Hayır

13. Firmanızın Kredi Kullanıyor mu?

- Evet
 Hayır

Cevabınız "EVET" ise,

14. Firmanızın Yıllık Ortalama Kredi Kullanım Miktarı:

- 200.000 TL – 399.999 TL
 400.000 TL – 599.999 TL
 600.000 TL – 799.999 TL
 800.000 TL ve üzeri

		TAMAMEN KATILMIYORUM	KISMEN KATILMIYORUM	FİKRİM YOK	KISMEN KATILMIYORUM	TAMAMEN KATILMIYORUM
1.	Enflasyon paranın satın alma gücünü azaltır.					
2.	Türkiye’de enflasyon oranları şuan itibariyle %10’un altındadır.					
3.	Enflasyon oranı piyasadaki kredi faiz oranından yüksek ise kredi kullanmak avantajlıdır.					
4.	Bir evi kiralamak, ev satın almaya kıyasla finansal açıdan bütçenizi daha rahat kullanmanızı sağlar.					
5.	Borsalarda sadece pay senedi alımı-satımı yapılmaktadır.					
6.	Türkiye’deki menkul kıymetler borsanın adı Borsa İstanbul’dur.					
7.	Altının fiyatını belirleyen kalemlerden biri “ons” değeridir.					
8.	Türkiye’de altının fiyatını belirleyen diğer bir kalem “dolar kuru”dur					
9.	Türkiye’de altın fiyatının belirlenmesinde düğünlerdeki takının etkisi fazladır.					
10.	Ons, altın gibi kıymetli madenlerin ölçü birimidir.					
11.	Tüm bankalar aynı işlem ücreti ile çalışırlar.					
12.	Uzun vadeli kredi kullanmak kısa vadeli kredi kullanmaktan daha maliyetlidir.					
13.	IBAN uluslararası banka hesap numarasıdır.					
14.	İnternet bankacılığı yardımıyla kredi başvurusu yapılabilir.					
15.	EFT, aynı bankadaki hesaplar arasında para transferi yapmak için kullanılır.					
16.	İnternet Bankacılığı yardımıyla pay senedi alım satım işlemleri yapılabilir.					
17.	Bireyin yaşı, kredi kullanımını sigortalama işleminde maliyeti artırıcı bir durumdur.					
18.	SGK Türkiye’de çalışanların bağlı oldukları sağlık güvencesi kurumudur.					
19.	Türkiye’de emeklilik yaşı herkes için 65’tir.					
20.	BES aylık prim ödemeleri yapılan özel bir emeklilik sistemidir.					
21.	Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapılması gerekmektedir.					
22.	Bilanço, belirli bir tarihteki varlıkları, borçları ve öz sermayeyi gösterir.					
23.	Öz sermaye, toplam varlıklarla borçlar arasındaki farktır.					
24.	Nakit sıkıntısı çeken şirket kesinlikle zarar etmiştir.					
25.	Bir şirketin tahvilini alırsanız o şirkete ortak olmuş olursunuz.					
26.	Pay senelerine yatırım yaptığımızda faiz kazancı elde edersiniz.					
27.	Pay senedi yatırımı tahvil yatırımına kıyasla daha riskli bir yatırım türüdür.					
28.	Döviz ülkemizde bir tasarruf aracıdır.					
29.	Türkiye’de KDV oranı bütün ürünlerde %18 olarak uygulanmaktadır.					
30.	Yeni bir iş kurmadan önce Ticaret ve Sanayi Odası’na kayıt yapılmalıdır.					
31.	Her iş yeri sahibi vergi dairesine kayıt yaptırmak zorundadır.					
32.	Bir “Vergi Yılı” 1 Ocak’ta başlayıp, 31 Aralık’ta sona erer.					
33.	Forex piyasalarını bilirim ve yakından takip ederim.					
34.	Kripto para piyasalarını bilirim ve yakından takip ederim.					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Utku SELÇUK
Uyruğu : T.C.

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
2,50	CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ İŞLETME	2017

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
01-10-2018	SMMM EYÜP TOPAL	STJ.SMMM

YABANCI DİL BİLGİSİ

-